

JAARVERSLAG 1999

BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

1999-2000

Het Bedrijfsfonds voor de Pers

Het Bedrijfsfonds voor de Pers werd aanvankelijk als stichting opgericht op 16 september 1974 en functioneerde op basis van statuten tot ultimo 1987.

Sedert 1 januari 1988 functioneert het Bedrijfsfonds voor de Pers op basis van de Mediawet als een zelfstandig bestuursorgaan. Alle rechten en verplichtingen van de Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers gingen daarbij op het Bedrijfsfonds over.

Het Fonds heeft rechtspersoonlijkheid bij wet (artikel 123 lid 1 Mediawet).

Doelstellingen, taken en bevoegdheden zijn neergelegd in de Mediawet en het Mediabesluit.

Het Bedrijfsfonds voor de Pers heeft ten doel het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers, voorzover die van belang is voor de informatie en opinievorming.

Bureau Bedrijfsfonds voor de Pers

Prinsessegracht 19

2514 AP Den Haag

(070) 3 61 71 11

Fax (070) 3 61 71 08

JAARVERSLAG 1999

BEDRIJFSFONDS
VOOR DE PERS

Vormgeving: Typography & Other Serious Matters
Druk: Drukkerij De Maasstad

INHOUDSOPGAVE

- A. Jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1999 5
- B. Nadere gegevens 17
 - 1. Financiële steun aan afzonderlijke persorganen 19
 - 1.1. Inleiding 21
 - 1.2. Aanvragen 22
 - 1.2.1. Yaprak Gazetesi 22
 - 1.2.2. GAY Krant 23
 - 1.2.3. Bijeen 24
 - 1.2.4. OKEE-krant 25
 - 1.2.5. Landelijke Allochtonenkrant 27
 - 1.2.6. Nederlands Dagblad 28
 - 1.3. Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen over aanvragen om financiële steun en reeds verstrekte kredieten 29
 - 1.3.1. Inleiding 29
 - 1.3.2. Het Parool 30
 - 1.3.3. De Groene Amsterdammer 31
 - 1.3.4. Zuid-Oost-Nieuws 33
 - 1.3.5. De Mid-Frieslander 35
 - 1.4. Bezwaar en beroep 36
 - 1.4.1. NL. 37
 - 2. Bijdragen aan onderzoeksprojecten van derden en aan gezamenlijke projecten van persorganen 39
 - 2.1. Inleiding 41
 - 2.2. Nieuwe aanvragen 41
 - 2.2.1. Cebuco 42
 - 2.2.2. Vrouwen in de Media 45
 - 2.2.3. Nederlandse Dagbladpers 47

2.2.4.	Vakgroep Sociologie RUG	48
2.2.5.	Stichting Krant in de Klas	50
3.	Onderzoek en advies mediabeleid	53
3.1.	Inleiding	55
3.2.	Mediaconcentraties	55
3.2.1.	Commissie Mediaconcentraties	55
3.2.2.	Eindadvies Commissie Mediaconcentraties	59
3.2.3.	Brief aan staatssecretaris over persconcentraties	61
3.3.	Media en etnische minderheden	62
3.3.1.	Discussiebijeenkomst	62
3.3.2.	Mediabeleving en allochtonen	64
3.3.3.	Advies aan de staatssecretaris	66
3.3.4.	Inventarisatie minderhedenbladen	71
4.	Financiële middelen	73
4.1.	Inleiding	75
4.2.	Jaarrekening	80
4.3.	Accountantsverklaring	91
C.	Appendices	93
I	Ontwikkelingen in de pers	95
II	Overzicht van steunverlening door het Bedrijfsfonds voor de Pers door de jaren heen	103
III	Publicaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers	109

A JAARVERSLAG VAN HET BEDRIJFSFONDS
VOOR DE PERS OVER 1999

Bedrijfsfonds voor de Pers

Samenstelling bestuur in 1999:

prof. dr. S.W. Douma, voorzitter
drs. J.B.H.M. Beks, vice-voorzitter en thesaurier
F.I.M. Houterman
mevr. prof. mr. dr. E.M. Kneppers-Heynert
S.M. Korteweg
mevr. drs. J. Liemburg
mevr. mr. W.M.C. de Vrey-Vringer

De leden van het bestuur worden voor een periode van vijf jaar benoemd bij Koninklijk Besluit (KB). Op grond van de Mediawet is voor bestuursleden herbenoeming voor één aansluitende periode van vijf jaar mogelijk.

Bij KB van 6 augustus 1991 werd de heer Beks voor de eerste maal in ons bestuur benoemd. Hij werd per 1 september 1996 voor een tweede periode van vijf jaar benoemd bij KB van 23 juli 1996. Met datzelfde besluit werd de heer Korteweg voor een eerste periode van vijf jaren benoemd. De heer Douma werd voor een eerste periode benoemd bij KB van 11 december 1992. Zijn bestuurslidmaatschap werd per 1 januari 1998 met een tweede periode van vijf jaren verlengd per KB van 3 december 1997. Bij datzelfde besluit werd de heer Douma benoemd tot voorzitter van ons fonds. Het bestuur besloot vervolgens uit zijn midden de heer Beks, sedert 1995 al thesaurier van ons bestuur, aan te wijzen als vice-voorzitter. Bij KB van 1 augustus 1995 werd mevrouw De Vrey met ingang van 1 september voor een eerste bestuursperiode van vijf jaar benoemd. Bij KB van 24 januari 1997 werd de heer Houterman per 1 maart van datzelfde jaar benoemd voor een eerste periode van vijf jaren tot bestuurslid van ons fonds. Bij KB van 1 juli 1998 werden mevrouw Kneppers en mevrouw Liemburg per dezelfde datum benoemd voor een periode van vijf jaren. Met die benoeming telde ons bestuur weer het in de Mediawet voorgeschreven aantal van zeven leden.

In het verslagjaar belegden wij zestien bestuursvergaderingen waarin vele onderwerpen aan de orde kwamen. Ook in dit jaar waren er opnieuw veelvuldig contacten met het Ministerie van OCenW.

Het bestuur van het Bedrijfsfonds wordt ondersteund door een bureau.

Dit bureau was in 1999 als volgt samengesteld:

drs. L.H.A. Lichtenberg, directeur

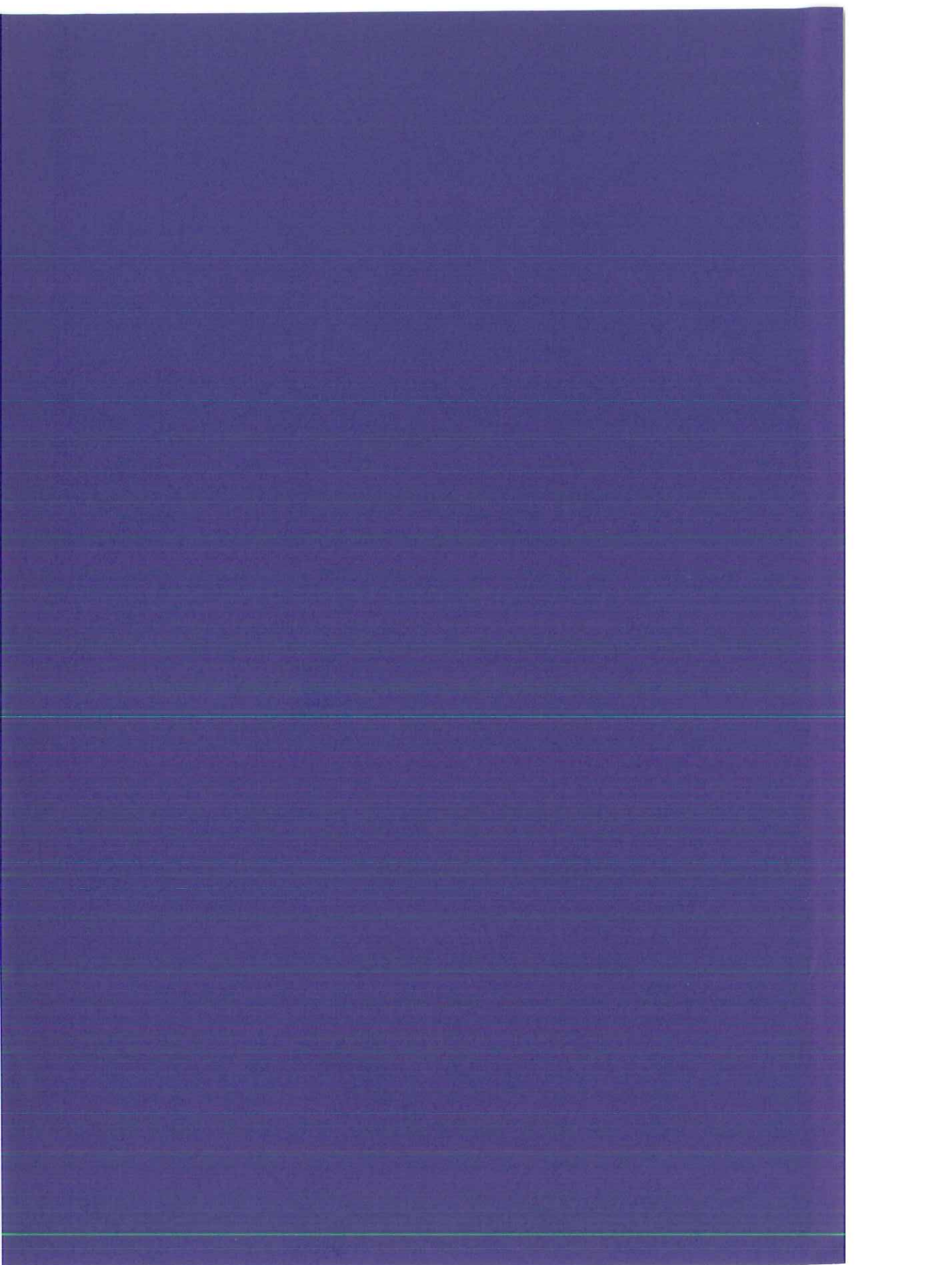
drs. A.R. van Dijk, adjunct-directeur

mevr. C.M.M. Wissink, parttime administratief medewerkster

mevr. J. Benzie-Olree, tijdelijk parttime administratief
medewerkster

De vaste medewerkers van het bureau zijn op grond van de Mediawet in dienst van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Zij worden benoemd door het bestuur.

De heer Van Dijk werd op 1 april 1999 door het bestuur benoemd in de functie van adjunct-directeur.

Het verslagjaar stond vooral in het teken van een tweetal ontwikkelingen: internet en concentratie. Deze ontwikkelingen bieden zowel kansen als bedreigingen voor de persbedrijfstak. Aan de ene kant vergroot het internet het aantal uitingsmogelijkheden voor uitgevers, terwijl aan de andere kant andere partijen dan traditionele uitgevers de uitgeefmarkt op kunnen gaan. Door concentratie in de persbedrijfstak dreigt het aantal onafhankelijke uitingsmogelijkheden minder te worden, maar kan ook het voortbestaan van kleinere persorganen in concernverband inhouden. Deze ontwikkelingen worden door het Bedrijfsfonds op de voet gevolgd. Zo heeft ons fonds in het verslagjaar in een tweetal adviezen aan de staatssecretaris van OCenW aandacht gevraagd voor de negatieve gevolgen van de concentratie voor de pluriformiteit en hebben wij een monitor van de bedrijfstak in voorbereiding. Wat internet betreft zijn wij bezig met een verdere uitwerking van ons beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid'. In dat essay staan voorstellen om het overheidsbeleid bij te stellen, en wel meer in de richting van het scheppen van voorwaarden om barrières in de toegang tot de maatschappelijke informatievoorziening weg te nemen, de journalistieke mededinging te bevorderen en daarbij ruimte te scheppen voor het nieuwe, het ongebruikelijke en weinig bekende in de maatschappelijke informatievoorziening. Een dergelijk beleid legt zich meer toe op het bevorderen van ideeën gericht op strategische vernieuwing, op stimuleren in plaats van compenseren. Wij vragen ons daarbij met name af in hoeverre het stimuleren van innovatieprojecten van uitgevers door het Bedrijfsfonds noodzakelijk en gewenst kan zijn. Bij het schrijven van dit jaarverslag hadden wij nadere voorstellen in voorbereiding.

Subsidie en kredietverlening

In het verslagjaar namen wij dertien aanvragen om individuele financiële steun in behandeling. Van die dertien hebben zes aanvragen niet tot steunverlening geleid. De behandeling van vijf aanvragen werd, nadat wij de desbetreffende aanvrager hadden laten weten het voornemen te hebben de aanvraag niet in te willigen, afgebroken omdat de aanvrager ons in een reactie op ons voornemen berichtte de aanvraag in te trekken. Eén aanvraag wezen wij af. In vier gevallen was onzes inziens niet voldaan aan de wettelijke eis dat de aanvraag vergezeld dient te gaan met een project dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode. De andere twee aanvragen die wij niet inwilligden betroffen persorganen die naar onze overtuiging niet pasten in de werkingssfeer van ons fonds zoals deze in artikel 129, tweede lid, onderdeel b van de Mediawet is bepaald. De wet zegt op dit punt dat het betrokken persorgaan nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie dient te bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van de politieke meningsvorming. De zeven overblijvende aanvragen om individuele financiële steun werden toegewezen, namelijk van Yaprak Gazetesi, de GAY Krant, de Landelijke Allochtonenkrant, de OKEE-krant, Bijeen, het Nederlands Dagblad en Roodkoper. De laatste aanvraag werd overigens in 2000 toegewezen. Op deze aanvraag komen wij derhalve in ons jaarverslag over 2000 terug.

In het verslagjaar hadden wij in totaal negen aanvragen voor financiële steun ten behoeve van onderzoeksprojecten of gezamenlijke projecten van persorganen in behandeling. Twee aanvragen waren reeds eind 1998 in voorbereiding en komen in dit verslag opnieuw ter sprake. Van de negen aanvragen is één aanvraag ingetrokken, nadat wij de aanvrager hadden medegedeeld dat wij voornemens waren de aanvraag af te wijzen. De acht resterende aanvragen zijn toegewezen: zes in 1999 en twee in 2000.

Tenslotte waren er ook dit jaar weer verschillende ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen over toewijzing of afwijzing van steunverlening uit het Bedrijfsfonds.

Advies en onderzoek

Wat betreft het mediabeleid in relatie tot de pers stonden in het verslagjaar voor ons bestuur vooral twee cruciale onderwerpen centraal. Allereerst waren dat de mediaconcentraties, op het gebied waarvan de staatssecretaris een tijdelijke commissie, de zogenaamde Commissie Mediaconcentraties (Commissie-Jesserun), instelde. In antwoord op schriftelijke vragen van en in een gesprek met de commissie vestigden wij onder meer de aandacht op recente fusies en concentraties in de perswereld. Internationaal zijn zeer grote mediaconcerns ontstaan, wier invloeden zich mede op redactionele terreinen en andere maatschappelijke gebieden buiten de media doen gelden. De journalistieke onafhankelijkheid staat als gevolg hiervan in toenemende mate onder druk. Verwacht wordt dat de fusietendens nog niet tot staan is gekomen. De journalistiek en nu nog zelfstandige kleinere kranten zien nadelen in deze concentratiebeweging. In de journalistiek bestaat de vrees dat journalistieke arbeid ondergeschikt wordt gemaakt aan (hogere) rendementseisen. Kleinere kranten ervaren nadelen met name in de mededingingsverhoudingen. Deze problemen doen zich met name voor in de sfeer van het ANP, de CAO-onderhandelingen en de bezorging van de kranten. Gevreesd wordt ook voor het voortbestaan van afzonderlijke redactioneel zelfstandige kranten binnen concerns. Afzonderlijke kranten of werkmaatschappijen voldoen niet altijd aan binnen concerns bestaande rentabiliteitseisen. In het gesprek met voorzitter Jesserun van de Commissie Mediaconcentraties werd ook stilgestaan bij het toezicht op persconcentraties. Inmiddels is de nieuwe Mededingingswet van kracht geworden, op basis waarvan de Nederlandse Mededingingsautoriteit toezicht houdt op concentraties. De NMa kan echter bij het concentratietoezicht geen rekening houden met het criterium van de persverscheidenheid, omdat de wettelijke basis daarvoor ontbreekt.

In dat verband brachten we ook in herinnering dat het Bedrijfsfonds zich tevens jarenlang voorstander heeft getoond van een grotere openbaarheid van de openbaarmakers. Deze wens om meer openbaarheid valt zeer wel te rechtvaardigen vanwege de functie van de media voor de samenleving. We

signaleerden dat het Bedrijfsfonds zich al enige tijd toelegt op het monitoren van de gevolgen van persconcentraties voor pluriformiteit en journalistieke onafhankelijkheid. Daartoe worden in ons jaarverslag jaarlijks ook data gepubliceerd over ontwikkelingen op het gebied van aanbiedersconcentratie en redactionele concentratie. Het Bedrijfsfonds beoogt het onderzoek op dit gebied te laten uitmonden in een systeem van voortdurende observatie en signalering van ontwikkelingen betreffende pluriformiteit en journalistieke onafhankelijkheid.

In het verslagjaar verscheen het eindrapport van deze commissie. De commissie concludeerde daarin dat ondanks een voortdurend proces van concentraties in de mediasector voorts nog geen sprake zou zijn van zodanige inperkingen dat de pluriformiteit en toegankelijkheid wezenlijk in gevaar komen. Verder kwam de Commissie tot de slotsom dat er binnen het bestaande wettelijke kader voldoende regels zouden zijn om schadelijke effecten als gevolg van concentraties in de mediasector te bestrijden. Daartoe uitgenodigd door de staatssecretaris reikten we hem per brief van 21 juni daaropvolgend ons commentaar op het advies van de Commissie-Jesserun aan. Allereerst gingen we in ons advies in op een aantal punten, waaraan de Commissie naar onze mening te weinig aandacht had geschonken en waarnaar op zijn minst verder onderzoek noodzakelijk is. Verder verwacht de Commissie veel van het (preventieve) concentratietoezicht door de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Toezicht door de NMa is naar onze mening een noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde. Mededinging en pluriformiteit zijn nu eenmaal verschillende begrippen. Een monitorfunctie die vanuit de pluriformiteitsgedachte naar concentratieontwikkelingen kijkt is daarom aan te bevelen.

Per brief van 8 oktober vroegen we in het verslagjaar opnieuw de aandacht van de staatssecretaris van OCenW voor persconcentraties en hun mogelijke gevolgen voor verscheidenheid in de informatievoorziening. Opnieuw wezen wij op mogelijk nadelige gevolgen van deze concentratiebeweging, allereerst voor kleine dagbladen. We voegden daar nog aan

toe het tot onze taak te rekenen, uitgaande van de wettelijk vastgelegde pluriformiteitsdoelstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers, ontwikkelingen te blijven signaleren die raken aan de pluriformiteit van de pers. We kondigden daarbij aan te werken aan een uitbreiding van deze monitoringsfunctie, zowel wat de frequentie van publiceren als wat de breedte van de gegevens betreft.

Als tweede onderwerp van onderzoek kwamen in het verslagjaar opnieuw de knelpunten in de informatievoorziening ten behoeve van etnische minderheden aan de orde. Daarover organiseerden wij op 25 maart van het verslagjaar een discussiebijeenkomst in het Internationale Perscentrum Nieuwspoort te Den Haag. In het kader van de voorbereiding van die bijeenkomst verstrekten wij in 1998 aan de Vakgroep Communicatiewetenschap van de Katholieke Universiteit Nijmegen opdracht voor een verkennend onderzoek naar de mediabeleving onder allochtonen. Dat onderzoek sloot aan bij eerder onderzoek dat de Vakgroep reeds onder allochtone jongeren in opdracht van de NVJ in gang had gezet. Op genoemde discussiebijeenkomst presenteerde deze Vakgroep de eerste tussentijdse onderzoeksresultaten, waarna in de tweede helft van het verslagjaar het eindrapport volgde. Uit dat eindrapport hier een samenvatting van de belangrijkste bevindingen:

- Allochtonen blijken kritische mediagebruikers te zijn.
- De informatiehonger over de eigen kring en het moederland wordt slechts ten dele door het huidige media-aanbod gestild.
- Allochtonen herkennen zich te weinig in de Nederlandse media.
- Jongeren hebben wel behoefte aan meer informatie voor en over jongeren.
- Eenzijdigheid in de Nederlandse berichtgeving over allochtonen wordt als storend ervaren.
- Internet heeft als interactief medium goede mogelijkheden om allochtone lezers te trekken.

In ons beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid' van september 1997 attendeerden wij eerder op een aantal knelpunten in de informatievoorziening die het naar ons oordeel noodzakelijk maken het overheidsbeleid ten aanzien van de pers bij te stellen. Onder meer de resultaten van het vorenvermelde onderzoek *Mediabeleving en allochtonen* gaf ons aanleiding de staatssecretaris een speciaal advies voor te leggen over het op dit gebied te voeren overheidsbeleid. Met dat advies gaven wij eveneens gevolg aan het verzoek van de staatssecretaris, mede verwoord in diens notitie Media- en Minderhedenbeleid van juni van het verslagjaar, op korte termijn te komen met concrete voorstellen inzake verruiming van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds voor de Pers, met bijzondere aandacht voor de informatievoorziening van en voor minderheden via de pers. De door ons beoogde vernieuwing in het beleid wordt, zo stelden wij in ons advies, vooral gestimuleerd door de mogelijkheid van steun met name voor persorganen van of voor culturele minderheidsgroeperingen uitbreiding te geven. Over de wijze waarop de uitbreiding van de werkingssfeer ten behoeve van persorganen van culturele minderheden tot stand kan worden gebracht, reikten we in het advies bouwstenen aan. Omdat nog veel onduidelijk is over hoe deze uitbreiding van de werkingssfeer uiteindelijk zal gaan functioneren, adviseerden wij deze aanvullende steunmogelijkheden voor persorganen gericht op culturele minderheden een experimentele basis te geven. In een overleg met de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen op 25 oktober van het verslagjaar stelde de staatssecretaris in het vooruitzicht nog in dit verslagjaar een aparte nota te zullen uitbrengen over de positie van de pers in het kader van het media- en minderhedenbeleid. Bij het afsluiten van de tekst van dit jaarverslag was de aangekondigde nota nog niet verschenen.

Nader verslag

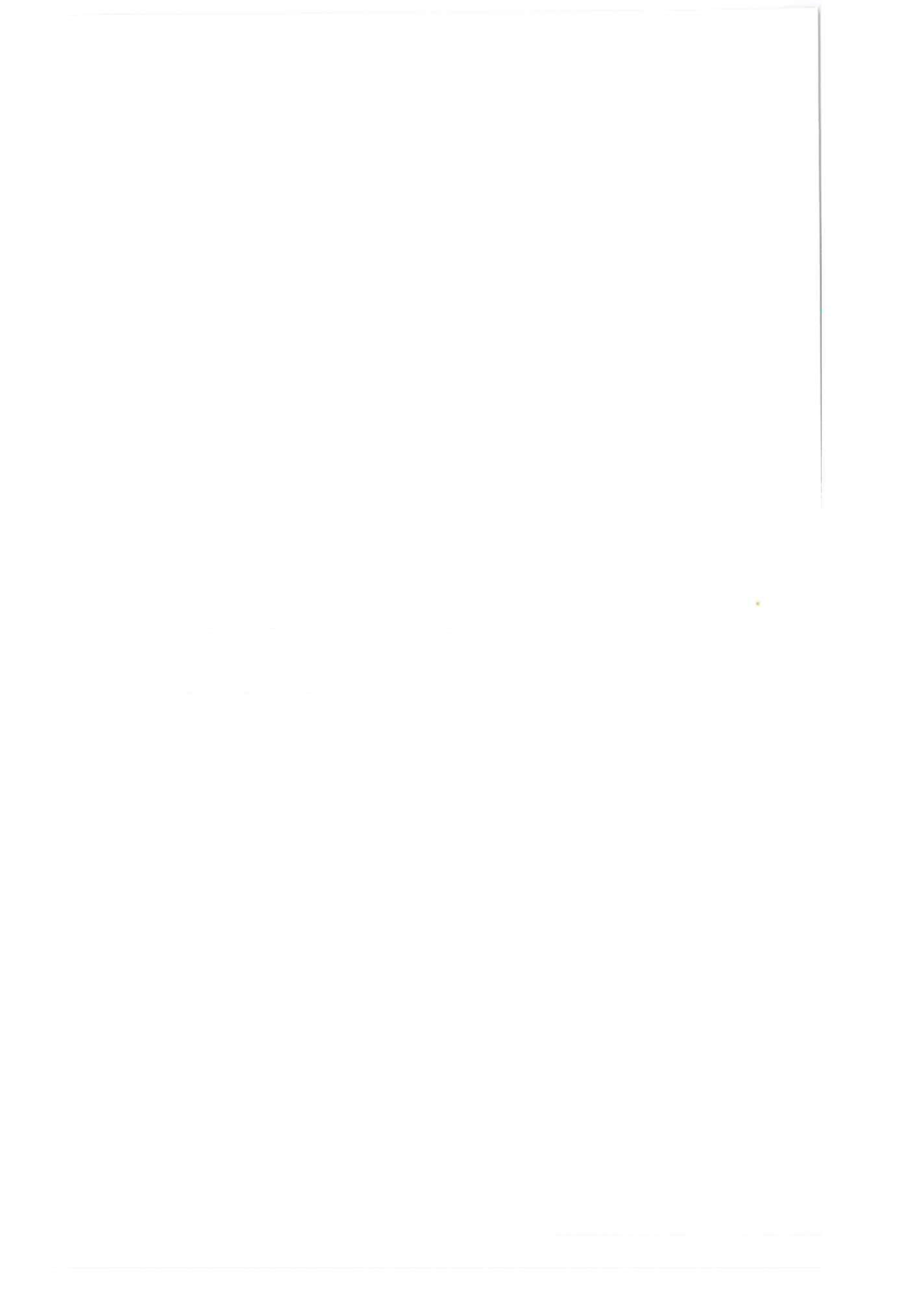
In het B-gedeelte van dit verslag wordt in afzonderlijke hoofdstukken ingegaan op onze activiteiten in het afgelopen jaar, die hierboven kort zijn weergegeven. Voor nadere informatie over deze activiteiten zij dan ook verwezen naar

de desbetreffende hoofdstukken.

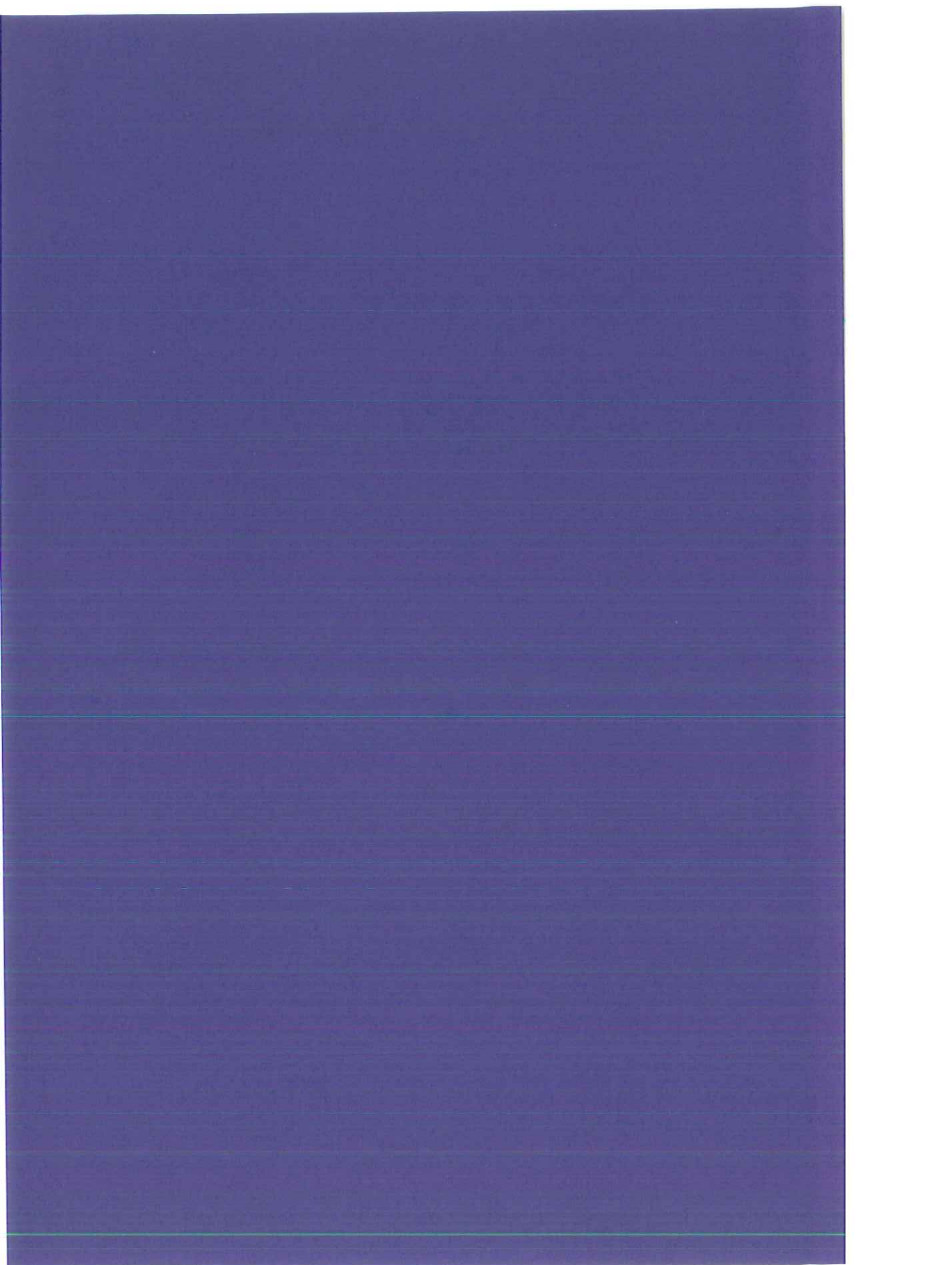
Evenals voorgaande jaren, hebben wij ook dit jaar weer een overzicht van ontwikkelingen op het gebied van de pers opgenomen (zie het c-gedeelte van dit verslag). Verder is in dit jaarverslag evenals vorig jaar een gedeelte opgenomen waarin een overzicht wordt gegeven van alle steunverlening door het Bedrijfsfonds voor de Pers door de jaren heen.

Aan het eind van dit verslag wordt ten slotte een overzicht gegeven van alle publicaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers tot op heden.

Het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

B NADERE GEGEVENS

B HOOFDSTUK 1

**FINANCIËLE STEUN AAN
AFZONDERLIJKE PERSORGANEN**

1.1.	Inleiding	21
1.2.	Aanvragen	22
1.2.1.	Yaprak Gazetesi	22
1.2.2.	GAY Krant	23
1.2.3.	Bijeen	24
1.2.4.	OKEE-krant	25
1.2.5.	Landelijke Allochtonenkrant	27
1.2.6.	Nederlands Dagblad	28
1.3.	Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen over aanvragen om financiële steun en reeds verstrekte kredieten	29
1.3.1.	Inleiding	29
1.3.2.	Het Parool	30
1.3.3.	De Groene Amsterdammer	31
1.3.4.	Zuid-Oost-Nieuws	33
1.3.5.	De Mid-Frieslander	35
1.4.	Bezwaar en beroep	36
1.4.1.	NL	37

- 1.1. INLEIDING Vanaf 1 januari 1988, toen de Mediawet in werking trad, kan het Bedrijfsfonds voor de Pers individuele financiële steun verlenen aan zowel dag-, week- als maandbladen. Niet al deze bladen kunnen echter een beroep doen op deze ondersteuning. De wet geeft namelijk, naast enkele meer formele eisen, een begrenzing aan de werkingssfeer naar soorten bladen. Deze begrenzing is verwoord in artikel 129, lid 2, onderdeel b van de Mediawet. Hierin staat dat het Bedrijfsfonds uitsluitend financiële steun kan verlenen ten behoeve van persorganen die in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede gericht op politieke meningsvorming. De werkingssfeer van het Bedrijfsfonds is in ons bestuur een blijvend onderwerp van gesprek, zowel naar aanleiding van concrete aanvragen alsook in zijn algemeenheid. In het beleidsessay *Vernieuwend persbeleid* van 1997, verwerkten wij een nadere uitwerking van ons standpunt over de werkingssfeer. Onzes inziens zou de werkingssfeer van ons fonds in de toekomst open moeten staan voor nieuwe journalistieke informatieproducten. Daaronder zouden bijvoorbeeld kunnen vallen: opstartsubsidies om nieuwe wegen in de informatie en communicatie te kunnen bewandelen en ook het ondersteunen van nieuwe informatieproducten van allochtonen. In december 1998 vond een gesprek plaats met de pas aangetreden staatssecretaris van OCenW, dr. F. van der Ploeg. De staatssecretaris nodigde ons uit nadere voorstellen op basis van 'Vernieuwend persbeleid' te ontwikkelen. In 1999 brachten wij een advies uit over het ondersteunen van bladen voor allochtonen en bij het schrijven van dit jaarverslag waren nadere voorstellen in voorbereiding over het ondersteunen van vernieuwingsprojecten van uitgevers.

1.2. *Aanvragen*

In het verslagjaar namen wij dertien aanvragen om individuele financiële steun in behandeling. Van die dertien hebben zes aanvragen niet tot steunverlening geleid. De behandeling van vijf aanvragen werd, nadat wij de desbetreffende aanvrager hadden laten weten het voornemen te hebben de aanvraag niet in te willigen, afgebroken omdat de aanvrager ons in een reactie op ons voornemen berichtte de aanvraag in te trekken. Eén aanvraag wezen wij af. In vier gevallen was onzes inziens niet voldaan aan de wettelijke eis dat de aanvraag vergezeld dient te gaan met een project dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode. De andere twee aanvragen die wij niet inwilligden betroffen persorganen die naar onze overtuiging niet pasten in de werkingssfeer van ons fonds. De zeven overblijvende aanvragen om individuele financiële steun werden toegewezen, namelijk van Yaprak Gazetesi, de GAY Krant, de Landelijke Allochtonenkrant, de OKEE-krant, Bijeen, het Nederlands Dagblad en Roodkoper. De laatste aanvraag werd overigens in 2000 toegewezen. Op deze aanvraag komen wij derhalve in ons jaarverslag over 2000 terug.

1.2.1. *Yaprak Gazetesi*

Inleiding · Het maandblad Yaprak Gazetesi is een in de Turkse taal uitgegeven nieuws- en informatiekraant, bestemd voor de Turkse inwoners van Midden- en Oost-Nederland. In december 1998 legde de Stichting Yaprak ons een aanvraag voor, gericht op steunverlening uit ons fonds aan het door hen uitgegeven maandblad. Op termijn is het de bedoeling dat het blad in heel Nederland wordt uitgegeven. De inhoud van de kraant bestaat voornamelijk uit nieuwsberichten, analyses en achtergrondinformatie over Nederland, alsmede (lokale) relevante wet- en regelgeving voor de Turkse gemeenschap. Het blad komt daarmee tegemoet aan de ook tijdens het door het Bedrijfsfonds in maart van het verslagjaar georganiseerde symposium *Pluriforme informatie in een pluriforme samenleving* gesignaleerde behoefte van allochtonen

aan informatie in hun eigen taal die het functioneren in Nederland kan verbeteren.

Besluit · De aanvraag van Yaprak bevatte een ondernemingsplan dat crop gericht was voor het blad een rendabele exploitatie te realiseren. Om de oplage te verhogen werden onder meer maatregelen voor promotie en investeringen voorgesteld. Naar ons oordeel diende de uitgever hiermee een project in dat uitzicht bood op een rendabele exploitatie en konden wij op grond van artikel 130 van de Mediawet financiële steun in de vorm van een krediet verstrekken. Aangezien het blad ook voldeed aan de in artikel 129, lid 2 van de Mediawet genoemde algemene voorwaarden voor steunverlening – Yaprak Gazetesi wordt uitgegeven in Nederland, is bestemd voor het publiek in Nederland, wordt maandelijks uitgegeven, bevat in belangrijke mate nieuws en achtergrondinformatie over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit en heeft een zelfstandige redactie en een redactiestatuut – besloten wij financiële steun ter hoogte van f 90.990,- toe te kennen in de vorm van een renteloos krediet.

1.2.2. *GAY Krant*

Inleiding · De GAY Krant is een tweewekelijkse nieuws- en informatiekrant, bestemd voor homoseksuelen en lesbiennes. De krant heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de emancipatie van homoseksuele mannen en vrouwen in Nederland, maar heeft moeite om de nieuwe generatie homoseksuelen te bereiken. Begin maart 1999 ontvingen wij van de Best Publishing Group een aanvraag voor steunverlening uit ons fonds aan de door hen uitgegeven GAY Krant. Doel van het project was om met een restyling en formaatwijziging het lezerspotentieel uit te breiden van de oude, actieve kerngroep naar de nieuwe generatie homoseksuelen. Met deze restyling hoopte de GAY Krant zich ook meer te onderscheiden van de gratis verschijnende bladen voor homoseksuelen, waarvan zij in toenemende mate concurrentie ondervonden. Daarnaast wilde de GAY Krant investeren in internet om de jonge

en/of buiten de randstad wonende homoseksueel te bereiken en daarmee te interesseren voor de gedrukte versie van de GAY Krant.

Besluit · Wij besloten het verzoek om ondersteuning van het blad onder voorwaarden in twee tranches toe te wijzen in de vorm van een krediet tot een bedrag van f 402.800,-. Ook hier waren wij van mening dat de uitgever een project had ingediend dat uitzicht bood op een rendabele exploitatie. Verder voldeed het blad aan de in artikel 129, lid 2 van de Mediawet genoemde algemene voorwaarden voor steunverlening, zodat wij op grond van artikel 130 van de Mediawet tot kredietverlening konden overgaan.

1.2.3. *Bijeen*

Inleiding · In september 1999 legde de stichting Bijeen ons een aanvraag voor, gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan het door de stichting uitgegeven gelijknamige maandblad.

Bijeen heeft zich altijd geafficheerd als 'maandblad over mensen in de mondiale samenleving' dat vooral het gebied van de ontwikkelingssamenwerking bestreekt. Onderdeel van de door Bijeen ingediende aanvraag was een vernieuwing van die bladformule. Deze vernieuwing kwam neer op minder journalistieke aandacht voor internationale vraagstukken en meer aandacht voor de eigen samenleving in verandering. Het betrof met name die ontwikkelingen en gebeurtenissen die voortvloeien uit het multi-etnisch worden van de samenleving. Het blad hoopte aldus relevanter te zijn voor de lezers van Bijeen. Om het onderscheid met andere opiniebladen te benadrukken en om wat toegankelijker voor de lezer te worden, voegde het blad ook enkele lifestyle-elementen aan de bladformule toe.

Eind 1998 is Bijeen een samenwerkingsverband aangegaan met de Omroepvereniging KRO. Dit samenwerkingsverband met de KRO hield onder meer redactionele samenwerking in, zoals het opzetten van gezamenlijke projecten en het deelnemen aan de Central Desk van de KRO.

De nieuwe bladformule werd noodzakelijk geacht om een betere positie te verwerven op de bladenmarkt, een uitgebreider maatschappelijk draagvlak te krijgen en om een beter fundament onder de samenwerking met de KRO te leggen. De vernieuwing van de bladformule zou worden begeleid door een publiciteits- en marketingcampagne.

Besluit · Het besluit de aanvraag toe te wijzen was gebaseerd op de volgende overwegingen. Artikel 130 van de Mediawet biedt ons fonds de mogelijkheid financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken indien de continuïteit van een persorgaan in gevaar is. Voorwaarde voor het verstrekken is dat de verantwoordelijke uitgever een project indient dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een bepaalde periode. Het in de aanvraag van 30 september 1999 beschreven project voldeed aan die voorwaarde. Verder voldeed het blad *Bijeen* aan de in artikel 129, lid 2 van de Mediawet genoemde algemene voorwaarden voor steunverlening: blijkens de aanvraag wordt het blad *Bijeen* uitgegeven in Nederland en is het bestemd voor het publiek in Nederland; het blad wordt maandelijks uitgegeven, het blad bevat in belangrijke mate nieuws en achtergrondinformatie over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, er is een zelfstandige redactie en een redactiestatuut en is het blad tegen betaling voor iedereen verkrijgbaar. Derhalve besloten wij het verzoek om ondersteuning van het blad binnen voorwaarden toe te wijzen tot het bedrag van f 550.000,-. De bijdrage van het Bedrijfsfonds heeft betrekking op de eerdergenoemde publiciteits- en marketingcampagne voor de jaren 2000 en 2001.

1.2.4. *OKEE-krant*

Inleiding · De OKEE-krant is een sinds 1994 maandelijks verschijnende krant met informatie, nieuws en nieuwsbespiegelingen voor mensen met een verstandelijke handicap. De krant is mede bedoeld ter ondersteuning van volwassen gehandicapten bij hun emancipatie en integratie in de samenleving. Daarnaast beoogt OKEE voor de belangen van haar

doelgroep op te komen. De krant had ten tijde van de aanvraag een oplage van 3.000 exemplaren, waarvan 2.500 abonnees.

In augustus 1999 ontvingen wij van de Stichting Media voor Mensen met een Verstandelijke Handicap (MMVH) een aanvraag voor steunverlening aan het door de Stichting MMVH uitgegeven maandblad OKEE-krant. De aangevraagde steun diende ter financiering van een verzelfstandigingsplan om tot een kostendeekkende exploitatie te komen. Een exploitatie die niet meer afhankelijk was van donaties en giften, maar gefinancierd zou worden uit inkomsten van abonnees en adverteerders. Onderdelen van het verzelfstandigingsplan waren een bedrijfsreorganisatie om de kosten te reduceren, een tweejarige promotiecampagne bestaande uit het verspreiden van gratis proefabonnementen en het instellen van een afdeling advertentieacquisitie. De eerste twee maatregelen werden aan ons fonds ter financiering voorgelegd; de laatste maatregel zou uit eigen middelen gefinancierd worden.

Besluit · Het Bedrijfsfonds besloot het verzoek om ondersteuning binnen voorwaarden toe te wijzen in de vorm van een uitkering tot een bedrag van f 150.000,-. Ons besluit was gebaseerd op de volgende overwegingen. Voorwaarde voor het verstrekken van financiële steun in de vorm van een uitkering voor een eenmalige reorganisatie is dat de verantwoordelijke uitgever een project indient dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een bepaalde periode (artikel 130 Mediawet). Het in de aanvraag van augustus 1999 beschreven verzelfstandigingsplan voldeed aan die voorwaarde. Blijkens de aanvraag wordt de OKEE-krant uitgegeven in Nederland en is het bestemd voor het publiek in Nederland. Verder wordt het blad maandelijks uitgegeven en bevat het blad in belangrijke mate nieuws en achtergrondinformatie over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit. Bovendien levert het blad, vanuit de pluriformiteitsgedachte gerekenend, een belangrijke bijdrage aan de mogelijkheid voor de verstandelijk gehandicapte zich toegang te verschaffen tot het maatschappelijk communicatiebestel. Daarnaast is er een zelfstandige redactie en een redactiestatuut en is het blad

tegen betaling voor iedereen verkrijgbaar. Het blad voldeed daarmee aan de in artikel 129, lid 2 van de Mediawet genoemde algemene voorwaarden voor steunverlening.

1.2.5. *Landelijke Allochtonenkrant*

Inleiding . In oktober 1999 legde Casas Media BV het Bedrijfsfonds een aanvraag voor, gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan de door Casas Media uitgegeven Landelijke Allochtonenkrant. De Landelijke Allochtonenkrant verscheen tot voor kort ook als een bijlage bij de Weekkrant Suriname. Het door Casas Media bij het Bedrijfsfonds ingediende reorganisatieplan had tot doel de levensvatbaarheid en het zelfstandig laten voortbestaan van de Landelijke Allochtonenkrant te garanderen en de krant aantrekkelijker te maken voor lezers en adverteerders.

Besluit · Wij besloten een bedrag van ten hoogste f 154.850,- voor een promotiecampagne in de jaren 1999 en 2000 in de vorm van een uitkering te verstrekken. Het besluit de aanvraag toe te wijzen is gebaseerd op artikel 130 van de Mediawet, dat het Bedrijfsfonds de mogelijkheid biedt financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken voor een eenmalige reorganisatie indien de continuïteit van een persorgaan in gevaar is. Voorwaarde voor het verstrekken is dat de verantwoordelijke uitgever een project indient dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een bepaalde periode. Het door de aanvrager ingediende project bevatte een aantal maatregelen om tot een rendabele exploitatie te geraken. Naar het oordeel van ons fonds heeft Casas Media alleen voor de promotiecampagne duidelijk kunnen maken dat deze maatregel zou kunnen bijdragen aan een rendabele exploitatie. De andere onderdelen – het inzetten van een advertentiemedewerker, het aanschaffen van een nieuw computer- en opmaaksysteem en het uitbreiden van de redactie – zouden door Casas Media zelf moeten worden gefinancierd.

Inleiding · Het Nederlands Dagblad afficheert zich als een zelfstandige krant van gereformeerde signatuur en heeft in 1998/1999 een oplage van 33.000 exemplaren. Het Nederlands Dagblad behoort tot de laatste vier zelfstandige dagbladen in Nederland. Naast de ambitie om met het papieren product kwalitatief en kwantitatief te groeien naar 40.000 abonnees, wilde het Nederlands Dagblad actief zijn en blijven in de toepassingen van nieuwe media. Dat gold zowel voor de journalistieke nieuwsgaring, als voor het aanbieden van journalistieke producten en op de doelgroep gerichte informatie langs digitale weg. Een belangrijke bijkomende overweging was het binden van jonge lezers aan de krant. Een andere overweging van het Nederlands Dagblad was dat het ANP zijn dienstverlening had veranderd (korte producties in plaats van achtergrondverhalen) en zich voor zijn toekomstige dienstverlening sterk had ingezet op de ontwikkeling en toepassing van internet voor mediabedrijven (ANP@yoursite).

Met behulp van deze ANP-internetdienst beoogde het Nederlands Dagblad te komen van een statische internetsite naar een dynamische internetkrant, waarvan de inhoud voortdurend zou worden geactualiseerd en die niet dankzij, maar naast de papieren versie zou bestaan.

In oktober 1999 ontvingen wij van het Nederlands Dagblad een aanvraag gericht op steunverlening uit ons fonds aan het project 'Een dynamische internetkrant naast het Nederlands Dagblad'.

Besluit · Wij besloten een bedrag van ten hoogste f 970.000,- in de vorm van een uitkering ten behoeve van het project te verstrekken. Het besluit de aanvraag toe te wijzen is gebaseerd op artikel 130 van de Mediawet. Dit artikel biedt het Bedrijfsfonds de mogelijkheid ten behoeve van een éénmalige reorganisatie financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken indien de continuïteit van een persorgaan in gevaar is. Voorwaarde voor het verstrekken is dat de verantwoordelijke uitgever een project indient dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een bepaal-

de periode. Het door het Nederlands Dagblad in de aanvraag van oktober 1999 beschreven internetproject voldeed aan die voorwaarde. Het Nederlands Dagblad heeft in zijn aanvraag en in het gesprek dat zij met ons hadden over de aanvraag, aannemelijk kunnen maken dat zowel het project als de exploitatie van het Nederlands Dagblad een positief resultaat kunnen laten zien. Verder is het internetproject aan te merken als een reorganisatie, daar het project te beschouwen is als een herschikking van taken en activiteiten tussen het gedrukte product en de internetsite.

1.3. *Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen over aanvragen om financiële steun en reeds verstrekte kredieten*

- 1.3.1. *Inleiding* · Bij steunverlening in de vorm van een uitkering à fonds perdu stellen wij altijd als voorwaarde dat na beëindiging van het project, en soms ook tussentijds, aan ons wordt gerapporteerd welke resultaten zijn behaald met de uitvoering ervan. Zoals elk jaar, ontvingen wij ook in het verslagjaar van een aantal bladen rapportages van geheel of gedeeltelijk uitgevoerde projecten. Deze rapportages gaven ons geen aanleiding tot opmerkingen. Bij steunverlening in de vorm van een krediet treedt in vele gevallen de Nationale Investeringsbank voor ons op als kredietbeheerder. Deze bank verstrekt de kredieten dan namens ons en voor onze rekening. De Nationale Investeringsbank brengt ook rapport aan ons uit over de financieel-economische stand van zaken bij de kredietnemers. Mede aan de hand van deze rapporten beraden wij ons over eventueel te nemen stappen indien zich problemen op dit gebied voordoen.

In het 1e lid van artikel 130 van de Mediawet wordt bepaald dat financiële steun uit ons fonds ten behoeve van persorganen onder meer slechts mogelijk is indien de continuïteit van een persorgaan in gevaar is en indien de noodzakelijke financiële steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen. In die wettelijke bepaling komt naar voren dat ons fonds steeds bedoeld is geweest als 'lender in last resort', of met andere woorden: slechts indien de situatie zich voordoet dat de continuïteit van een persorgaan gevaar

loopt en als duidelijk of aannemelijk is dat uit de markt of uit het eigen concern geen aanvullende financiering kan worden verkregen, kunnen wij ten behoeve van een persorgaan financiële steun ter beschikking stellen. Die omstandigheid brengt onvermijdelijk met zich mee dat kredieten die wij verstrekken in de meeste gevallen een hoog risicoprofiel kennen. Op grond daarvan hebben wij enkele jaren geleden besloten op onze balans een Voorziening kredietverlening op te nemen. Mede aan de hand van rapportages van de Nationale Investeringsbank bezien wij in het kader van de voorbereiding van onze jaarrekening voor elk van de uitstaande kredieten jaarlijks of een voorziening noodzakelijk is en hoe hoog in ieder specifiek geval die voorziening dient te zijn. Voor nadere gegevens over de voorziening kredietverlening verwijzen wij u naar hoofdstuk 4 van dit jaarverslag.

Ten aanzien van vier bladen waarvan wij in eerdere jaren aanvragen ontvingen, deden zich in 1999 ontwikkelingen voor, waaraan wij hier aandacht willen besteden. Het betreft hier Het Parool, De Groene Amsterdammer, Zuid-Oost-Nieuws en De Mid-Frieslander.

1.3.2. *Het Parool*

Inleiding · In mei 1997 ontvingen wij een aanvraag om financiële steun ten behoeve van Het Parool. In de aanvraag kondigde men aan in september 1997 te willen starten met een project voor de dan resterende maanden van 1997 en voor 1998, dat zou kunnen worden gekenschetst als een herlancering van een vernieuwd Parool. De vernieuwing, met name ook journalistiek, zou volgens de plannen moeten bestaan uit enerzijds een versterkte oriëntatie van de krant op Amsterdam en anderzijds een verandering van de lay-out van de krant in die zin dat Het Parool dagelijks zou gaan bestaan uit een eerste katern op het gebruikelijke broadsheet-formaat en een tweede op tabloid-formaat. Voor de uitvoering van dat project verzocht Het Parool ons om een uitkering van f 7 miljoen.

In juli 1997 besloten wij de krant voor de uitvoering van het beoogde project in de periode september 1997 tot en met

1998 een krediet van f 6.450.000,- toe te zeggen. In onze toezegging van het krediet verwerkten wij de voorwaarde dat de lening zou worden kwijtgescholden indien na afloop van een periode van drie jaren na de start van het project in september 1997 zou blijken dat de exploitatie van Het Parool onder handhaving van de redactionele zelfstandigheid door PCM Uitgevers zou zijn gehandhaafd.

Ontwikkelingen · In de kredietovereenkomst met Het Parool is onder meer geregeld dat wijzigingen in de uitvoering van het project mogelijk zijn, voorzover deze passen binnen de doelstellingen van de plannen die bij ons in het kader van de aanvraag zijn ingediend en mits bij majeure wijzigingen voorafgaande schriftelijke toestemming van het Bedrijfsfonds is verkregen. Uit de periodieke rapportage die wij in 1998 ontvingen uit hoofde van de kredietovereenkomst bleek dat Het Parool vrij belangrijke wijzigingen in het project had aangebracht. Het Parool informeerde ons hierover aanvankelijk tamelijk summier. Nadat wij hen wezen op de benodigde toestemming van het Bedrijfsfonds voor een projectwijziging, deden zij ons de daarvoor benodigde informatie toekomen. Wij concludeerden begin 1999 daarop dat de wijziging paste binnen de doelstelling van de kredietverlening die aan ons besluit ten grondslag lag.

In 1999 ontvingen wij wederom een rapportage van Het Parool. Tegelijkertijd ontvingen wij een verzoek tot een bestedingswijziging van een post uit de begroting van de in 1997 ingediende aanvraag. Daar de bestedingswijziging paste binnen de doelstelling van de kredietverlening, besloten wij de wijziging goed te keuren.

1.3.3. *De Groene Amsterdammer*

Inleiding · In 1995 zegden wij aan De Groene Amsterdammer in aanvulling op een in 1987 verstrekte lening van f 465.000,-, een nieuw krediet toe van maximaal f 909.000,-. Dit nieuwe krediet is in de periode 1995 tot en met 1998 in vier tranches ter beschikking gesteld. De Groene Amsterdammer is er daarbij in geslaagd de in het project beoogde

doelstellingen op het gebied van de ontwikkeling van de betaalde oplage te bewerkstelligen.

Ontwikkelingen · In juli 1999 vroeg De Groene Amsterdammer in een brief en een daaropvolgend gesprek instemming voor de wijziging van een aantal statuten, waaronder het redactiestatuut. Krachtens de kredietovereenkomsten, die voor rekening van het Bedrijfsfonds door de Nationale Investeringsbank aan De Groene Amsterdammer waren verstrekt, dienden de statuten ten genoegen te blijven van het Bedrijfsfonds. De statuten werden door het Bedrijfsfonds beoordeeld en er werd geconstateerd dat de voorgestelde wijzigingen vrijwel uitsluitend betrekking hadden op het veranderen van de bestuursstructuur. Er waren geen aanwijzingen dat de kredietvoorwaarden aangetast zouden kunnen worden. Wij concludeerden derhalve dat met deze wijzigingen kon worden ingestemd. Eveneens per brief van juli legde De Groene Amsterdammer ons het verzoek voor tot het kwijtschelden van de uitstaande kredieten zulks met het oog op de financiële positie van De Groene Amsterdammer. Wij besloten deze leningen niet kwijt te schelden. Wel is besloten de kredietovereenkomsten met een hoofdsom van in totaal f 1.374.000,- op zodanige wijze aan te passen, dat de leningen in een achtergestelde lening zouden worden omgezet die voor onbepaalde tijd zou worden gehandhaafd. Het besluit strekte er tevens toe dat het in de kredietovereenkomsten overeengekomen aflossingsschema daarbij op zodanige wijze zou worden aangepast, dat De Groene Amsterdammer met ingang van 30 april 2000 verplicht zou zijn aflossingen te doen zodra en naar de mate waarin de exploitatie van De Groene Amsterdammer dit toelaat. Verder is besloten het krediet met ingang van 1 april 2000 renteloos te laten zijn. Voor het overige zijn alle voorwaarden, die aan het krediet zijn verbonden, ongewijzigd gebleven. Dit betekent onder meer dat gedurende de looptijd van het krediet De Groene Amsterdammer het pand dat ze bezit niet mag verkopen en dat de uitgaverechten en de exploitatie van De Groene Amsterdammer niet in andere handen mag worden gesteld zonder toestemming van het Bedrijfsfonds.

Het besluit is verwerkt in een nieuwe, door de NIB opgestelde, kredietovereenkomst, die in april 2000 door De Groene Amsterdammer is geaccepteerd.

1.3.4. *Zuid-Oost-Nieuws*

Inleiding · In ons jaarverslag over 1997 rapporteerden wij over de financiële steun ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van de Coevorder Courant (later Zuid-Oost-Nieuws), één van de nieuwsbladen die door de Koninklijke Boom Pers wordt uitgegeven. De exploitatie van de Coevorder Courant liet jaren ernstig te wensen over. Met het oog daarop vervaardigde Boom Pers een project dat beoogde de betaalde oplage van de Coevorder Courant in de periode oktober 1997 tot en met september 2000 omhoog te brengen naar ongeveer 6.000. Bij dat niveau zou een rendabele en stabiele exploitatie zijn bereikt. Het project voorzag onder meer in een algehele restyling van de krant, zowel qua redactionele benadering als qua titel – de titel werd veranderd in Zuid-Oost-Nieuws – en verschijningsformaat.

Mede op grond van een advies van de Nationale Investeringsbank merkten wij het project van de Coevorder Courant aan als een eenmalig reorganisatieproject dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode. Wij besloten derhalve de aanvraag in te willigen en zegden voor de reorganisatie van de Coevorder Courant financiële steun toe van in totaal maximaal f 447.000,-. Tevens besloten wij dat er in dit geval aanleiding was de steun in de vorm van een uitkering toe te zeggen. Wij stelden daarbij onder andere de conditie dat Boom Pers de exploitatie van de Coevorder Courant onder handhaving van de redactionele zelfstandigheid voor minimaal een periode van zes jaren zou continueren. Verder besloten wij de uitkering, aansluitend bij de uit de projectbegroting voortvloeiende financieringsbehoefte, in vier jaarlijkse tranches uit te betalen. De feitelijke uitbetaling van de tranches in de jaren 1998, 1999 en 2000 stelden wij afhankelijk van de vraag of Boom Pers erin zou slagen de eigen gestelde doelstellingen ten aanzien van de betaalde oplage van het nieuwsblad te realiseren. In september 1997

werd de eerste tranche van de toegezegde steun ad f 226.000,— aan de uitgeverij ter beschikking gesteld.

De tweede tranche zou volgens ons besluit in 1998 worden uitgekeerd indien Boom Pers er uiterlijk eind september 1998 in geslaagd zou zijn aan te tonen dat voor het aantal vaste betalende abonnees van Zuid-Oost-Nieuws een niveau van ten minste 3.000 was bereikt.

Uit mededelingen van Boom Pers over de resultaten van het project bleek dat de krant erin was geslaagd vrij veel nieuwe abonnees in te schrijven — per 1 december 1997 had men de grens van 3.000 vaste betalende abonnees overschreden — maar daar stond tegenover dat een tamelijk groot aantal bestaande abonnees te kennen gaf zich niet meer te herkennen in het nieuwe product en het abonnement opzegde. Uit de rapportage van Boom Pers van september 1998 en een daarop volgende mondelinge toelichting werd duidelijk dat het aantal abonnees per 1 september 1998 omstreeks 2.500 bedroeg. Daarmee voldeed Boom Pers niet aan de voorwaarde voor het beschikbaar stellen van de tweede tranche van de uitkering. Als belangrijkste reden werd daarbij opgegeven de trage bewustwording van de inwoners van de nieuwe gemeente Coevorden, dat men nu één gemeente vormde. Boom Pers concludeerde daaruit dat de krant meer tijd nodig had om zich te wortelen in de deels nieuwe samenleving. Op grond hiervan besloten wij de tweede tranche van de uitkering niet beschikbaar te stellen, maar de looptijd van het beschikbaar stellen van de tranches van de uitkering met een jaar op te schuiven. Aldus werd Boom Pers in de gelegenheid gesteld uiterlijk eind september 1999 aan te tonen dat dan zou worden voldaan aan het vereiste abonnementsaantal van 3.000 voor het beschikbaar stellen van de tweede tranche.

Ontwikkelingen . In juli 1999 heeft Boom Pers in een gesprek aan ons medegedeeld dat de betaalde oplage van 3.000 eind september 1999 naar alle waarschijnlijkheid niet gehaald zou worden en ongeveer 2.500 zou blijven bedragen. Boom Pers heeft voor het laten voortbestaan van Zuid-Oost-Nieuws enkele alternatieven overwogen en doorgerekend, waaronder het samenvoegen met een gratis huis-aan-huisblad, maar uiteindelijk besloten de uitgave stop te zetten.

Wij besloten daarop de reeds uitgekeerde steun ten behoeve van Zuid-Oost-Nieuws om te zetten in een lening. In het besluit van juli 1997 was namelijk vastgelegd dat het Bedrijfsfonds de mogelijkheid had om, indien de exploitatie om wat voor reden dan ook zou worden stopgezet, het totaal van de reeds ter beschikking gestelde bedragen van de financiële steun om te zetten in een lening. Tevens besloten wij dat de lening niet rentedragend zou zijn en in vier gelijke tranches, elk f 56.500,- groot, binnen een periode van twee jaar diende te worden terugbetaald.

1.3.5. *De Mid-Frieslander*

Inleiding · Drukkerij en Uitgeverij F.D. Hoekstra BV is een in Emmeloord gevestigde onderneming die in het zuiden van Friesland en in een deel van de provincie Flevoland een groot aantal betaalde nieuwsbladen en onbetaalde huis-aan-huisbladen uitgeeft. In oktober 1996 werd de Mid-Frieslander van de onderneming Grafische Bedrijven Bos & Co. overgenomen. Op dat moment werd de titel gratis verspreid. Echter, op grond van de constatering dat de advertentiemarkt van het blad onvoldoende van omvang zou zijn voor een louter gratis verspreiding, was Hoekstra van meet af aan van plan de krant om te vormen tot betaald nieuwsblad. Deze omzetting is per 1 november 1997 gerealiseerd, vooralsnog echter met aanvullende dekking, waarbij aan niet-abonnees in het verspreidingsgebied gratis een katern onder de naam 'Centraal' met daarin slechts advertenties ter beschikking werd gesteld. Daarmee realiseert Drukkerij en Uitgeverij F.D. Hoekstra BV in het verspreidingsgebied ten behoeve van de adverteerder een bijna 100 procent-dekking.

In april 1998 legde Drukkerij en Uitgeverij F.D. Hoekstra BV ons fonds een project voor dat erop was gericht de betaalde oplage van de Mid-Frieslander in een periode van circa vier à vijf jaren omhoog te brengen tot een niveau waarop een rendabele exploitatie van de krant mogelijk moest worden geacht. In de plannen was opgenomen dat, indien de betaalde oplage van de Mid-Frieslander voldoende zou toenemen, de aanvullende dekking in de loop van 1999 zou worden gestopt.

Met de aanvraag werd ons een project voorgelegd dat voorzag in een stelsel van maatregelen dat erop was gericht de betaalde oplage van de Mid-Frieslander, na de omzetting van het blad per 1 november 1997 van gratis verspreid huis-aan-huisblad tot betaald nieuwsblad, in een periode van circa vijf jaren naar een structureel hoger niveau te brengen. Met deze plannen kon de Mid-Frieslander volgens ons binnen een redelijke termijn een rendabele exploitatie bereiken. Op grond van het eerste en tweede lid van artikel 130 van de Mediawet besloten wij ten behoeve van de uitvoering van het project in de jaren 1998 tot en met 2001 een krediet ter beschikking te stellen van f 133.000,-.

Ontwikkelingen · Uit de rapportage over 1999 van Drukkerij en Uitgeverij Hoekstra bleek dat de aanvullende dekking was stopgezet en dat het aantal abonnees structureel boven de 4.000 lag. In oktober van het verslagjaar gaf Hoekstra aan dat alle uitgaverechten, inclusief de Mid-Frieslander, zouden worden ondergebracht bij Hoekstra Uitgeverij. De meerderheid van de aandelen van deze BV zouden worden ondergebracht bij Friese Pers, een dochter van de NDC. In hoeverre deze overname gevolgen heeft voor het verleende krediet, is op het moment van schrijven van dit jaarverslag nog onderwerp van onderzoek. Dit onderzoek wordt in onze opdracht uitgevoerd door de NIB.

1.4. *Bezwaar en beroep*

Sedert het moment dat de Mediawet op 1 januari 1988 in werking trad, functioneert ons fonds als een zelfstandig bestuursorgaan. De hieruit voortvloeiende zelfstandige beslissingsbevoegdheid brengt met zich mee dat voor aanvragers de mogelijkheid open moet staan om tegen beslissingen van het Bedrijfsfonds in geweer te komen. Die mogelijkheid bestaat op grond van de Algemene wet bestuursrecht (AWB), die overigens van toepassing is op vrijwel alle overheidsbeslissingen en dus ook op beschikkingen van het Bedrijfsfonds. De AWB bepaalt de rechtsgang die aanvragers kunnen volgen indien zij een beschikking van het fonds willen aanvechten.

Naar aanleiding van één van onze beslissingen werden wij in 1999 geconfronteerd met een bezwaarschrift. Het betrof hier een bezwaar tegen ons besluit dat het tijdschrift NL. niet binnen de werkingssfeer van ons fonds viel.

1.4.1. NL.

In oktober 1998 verzocht Uitgeverij Kunst op Schrif BV ons om financiële steun ten behoeve van het door hen uitgegeven cultureel maandblad NL. In een schriftelijke reactie op een voorgenomen afwijzing van de aanvraag, deelde NL. ons in december 1998 mede dat zij op grond van een aantal daarbij genoemde overwegingen de aanvraag niet wenste in te trekken. Met het oog hierop en na weging van de argumenten besloten wij in januari 1999 ons voorgenomen besluit te handhaven. De uitgever liet ons vervolgens weten de brief van december 1998 als een officieel bezwaarschrift op onze afwijzing te beschouwen. Onze heroverweging van het besluit van januari 1999 naar aanleiding van het bezwaarschrift alsmede hetgeen NL. tijdens een hoorzitting te berde heeft gebracht, hebben erin geresulteerd dat wij ons besluit van januari 1999 handhaafden en het bezwaarschrift derhalve ongegrond verklaarden. Dit besluit is gebaseerd op de volgende overwegingen.

Artikel 129, 2^e lid, onderdeel b van de Mediawet stelt dat financiële steun uit het Bedrijfsfonds kan worden verleend ten behoeve van persorganen, die in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van de politieke meningsvorming. Reeds in onze beschikking van januari 1999 gaven wij te kennen dat naar ons oordeel, gelet op de voorgeschiedenis van de huidige Mediawet, andere tijdschriften dan uitsluitend opinieweekbladen niet bij voorbaat van de beschermende maatregelen die het Bedrijfsfonds kan bieden kunnen worden uitgesloten. Dit uit een oogpunt van hun maatschappelijke functie alsmede in het licht van hun redactionele doelstellingen, die mede gericht moeten zijn op politieke meningsvorming. Derhalve sluiten

wij niet uit dat ook culturele tijdschriften in beginsel tot de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds kunnen behoren wanneer zij aan de omschrijving van genoemd artikel van de Mediawet voldoen.

Maar, met name aan het criterium van 'een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van de politieke meningsvorming' voldeed NL. naar ons oordeel niet wanneer we de onderhavige aanvraag en de daarbij gevoegde stukken in aanmerking nemen. In die aanvraag meldde de uitgever dat het maandblad NL. een verbeterd vervolg was op het tijdschrift Theater. Hoewel in de aanvraag NL. aangeduid werd als 'een meer in brede zin nieuwsbeschouwende, cultuurmaatschappelijke periodiek', konden wij gelet op de aanvraag en de daarbij gevoegde stukken, alsmede gezien de presentatie van het tijdschrift, niet anders dan concluderen dat NL. een vervolg was op Theater. Dit impliceerde dat NL. in zijn tot dan toe verschenen vorm gekenschetst moest worden als een tijdschrift vooral op het terrein van theater en dat andere culturele aspecten niet of nauwelijks in dat tijdschrift aan de orde kwamen. Daarmee voldeed de onderhavige aanvraag niet aan het zojuist geciteerde wettelijk vereiste.

In de hoorzitting, alsmede in de pleitnota die in die hoorzitting overhandigd werd, stelde de uitgever hier tegenover dat NL. zich beoogde los te maken van zijn theaterdefinitie en dat het tijdschrift in de tot dusver verschenen vier nummers 'een heel wezenlijke aanzet heeft gegeven naar een onafhankelijk, cultureel publiekstijdschrift met een toegevoegde waarde en landelijke uitstraling'. In de hoorzitting werd erop gewezen dat de redactie door de beperkte beschikbare mogelijkheden en de beperkte tijd nog niet aan bepaalde cultuurgebieden had kunnen toekomen. In die zin werd NL. beschouwd als een cultuurblad dat vooral door gebrek aan tijd nog niet aan meer aspecten van cultuur is toegekomen dan in de eerste vier nummers konden worden gepresenteerd. In deze aanvraag en de daarbij gevoegde stukken was ons van die benaderingswijze echter onvoldoende gebleken.

B HOOFDSTUK 2

**BIJDRAGEN AAN ONDERZOEKSPROJECTEN
VAN DERDEN EN AAN GEZAMENLIJKE
PROJECTEN VAN PERSORGANEN**

2.1.	Inleiding	41
2.2.	Nieuwe aanvragen	41
2.2.1.	Cebuco	42
2.2.2.	Vrouwen in de Media	45
2.2.3.	Nederlandse Dagbladpers	47
2.2.4.	Vakgroep Sociologie RUG	48
2.2.5.	Stichting Krant in de Klas	50

2.1. INLEIDING · Artikel 123 van de Mediawet stelt dat het Bedrijfsfonds voor de Pers onderzoek kan verrichten dan wel kan doen verrichten met betrekking tot het functioneren van de pers. Daarnaast heeft het fonds op grond van het Mediabesluit de mogelijkheid om financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken voor onderzoek dat in opdracht van derden wordt uitgevoerd. Twee vormen van onderzoek kunnen voor een dergelijke bijdrage in aanmerking komen:

- organisatieonderzoek, gericht op structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan (zie de artikelen 54, onderdeel c en 57 van het Mediabesluit); en
- onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstaking als geheel, voorzover dat onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds (zie de artikelen 54, onderdeel c en 58 van het Mediabesluit).

Tenslotte biedt het Mediabesluit in de artikelen 54, onderdeel c en 56 het Bedrijfsfonds de mogelijkheid om, naast de beide genoemde vormen van onderzoek, uitkeringen te verstrekken ten behoeve van gezamenlijke projecten van persorganen.

2.2. *Nieuwe aanvragen*

In het verslagjaar namen wij in totaal negen aanvragen voor financiële steun ten behoeve van onderzoeksprojecten of gezamenlijke projecten van persorganen in behandeling. Twee aanvragen waren reeds eind 1998 in behandeling genomen en zijn ook in ons verslag over dat jaar opgenomen. Van de negen aanvragen is er één afgewezen. Nadat wij de aanvrager hadden medegedeeld dat wij voornemens waren de aanvraag af te wijzen, besloot de aanvrager op grond daarvan de aanvraag in te trekken. Acht aanvragen werden toegewezen: zes in 1999 en twee in 2000. Op de aanvragen die in 2000 zijn toegewezen, twee onderzoeken naar de journalistiek in

Nederland komen we in ons verslag over dat jaar terug. De aanvragen die in 1999 zijn afgerond, worden hieronder behandeld.

2.2.1. *Cebuco*

Inleiding · Aan het Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit (Cebuco), de marketing- en onderzoeksafdeling van de Nederlandse Dagbladpers, zijn in 1999 twee aanvragen toegewezen. De aanvragen hebben betrekking op respectievelijk een onderzoek naar het katernenbereik en een onderzoek naar zwakke segmenten van de lezersmarkt. Het laatstgenoemde onderzoek was in 1998 in behandeling genomen en komt derhalve ook in ons jaarverslag over 1998 voor.

Onderzoek zwak segment lezersmarkt · In november 1998 legde het Cebuco een aanvraag voor, gericht op steunverlening aan onderzoek naar de oorzaken van stagnatie op de lezersmarkt van dagbladen. Door middel van het onderzoek beoogde het Cebuco met name meer inzicht te verkrijgen in twee segmenten van de lezersmarkt die voor de toekomst van dagbladen heel belangrijk zijn, namelijk jongeren en hun ouders. Daartoe zou het Cebuco opnieuw in het Jongerenonderzoek 1999 participeren en hieraan nader onderzoek betreffende ouders met thuiswonende kinderen koppelen. De kosten voor de basisparticipatie in het Jongerenonderzoek zouden door het Cebuco zelf worden gedragen en voor de kosten van de specifieke dagbladvragen in dat onderzoek en de kosten van het daaraan gekoppelde nadere onderzoek onder ouders met thuiswonende kinderen werd een beroep gedaan op steun uit het Bedrijfsfonds voor de Pers. Naar onze mening kwam het onderzoek waarvoor de steun werd gevraagd de bedrijfstak als geheel ten goede en paste het ook binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Blijkens de aanvraag wilden de dagbladen namelijk gezamenlijk onderzoeken wat de oorzaken zijn van stagnatie op hun lezersmarkt. Hiervoor zou het Cebuco samen met de dagbladen een onderzoeksprogramma ontwikkelen gericht op de belangrijkste segmenten van die markt waarin het lezen

van dagbladen terugloopt. Met de participatie in het Jongerenonderzoek en het nadere onderzoek in het segment 'Ouders met thuiswonende kinderen' zou de dagbladers de gewenste, tot nu toe ontbrekende, informatie over dit segment beschikbaar kunnen krijgen. Doordat dit onderzoek gekoppeld werd aan het Jongerenonderzoek bood het bovendien de mogelijkheid om na te gaan welke verbanden er zijn tussen het lezen van en de houding tot het dagblad van ouders en hun kinderen. Dientengevolge besloten wij aan het Cebuco een uitkering van maximaal f 40.900,- te verschaffen ter medefinanciering van de kosten van het *Onderzoek onder ouders* en het deel van het Jongerenonderzoek dat specifiek voor dagbladen relevant is. Met het oog op het belang dat ook de bedrijfstak zelf bij dit onderzoek had, hechtte het Bedrijfsfonds eraan dat de bedrijfstak zelf via het Cebuco eveneens aan het onderzoek zou bijdragen door de kosten van de basisparticipatie in het Jongerenonderzoek te dragen. Omdat de informatievoorziening ten behoeve van etnische minderheden de speciale aandacht van het Bedrijfsfonds heeft – hetgeen onder meer uit het beleidsadvies *Vernieuwend pers-beleid* en het symposium over het onderwerp bekend is – is verder als voorwaarde aan de steunverlening gesteld dat het Cebuco gebruik zou maken van de mogelijkheid om in het onderzoek extra vragen op te nemen voor jongeren die behoren tot een etnische minderheid. Deze vragen zouden er onder meer op gericht moeten zijn meer informatie te verkrijgen over de wijze waarop en de media waardoor zij zich laten informeren over aangelegenheden in hun Nederlandse woonomgeving, met bijzondere aandacht voor de wijze waarop zij dat via gedrukte media (kunnen) doen.

Onderzoek katernenbereik · In juni 1999 legde het Cebuco het Bedrijfsfonds een aanvraag voor, gericht op steunverlening aan een proefonderzoek om tot een gedegen onderzoeksopzet te komen voor bereikcijfers van katernen of pagina's van de krant. Voorafgaand aan dit proefonderzoek was in 1998 reeds een, door het Bedrijfsfonds ondersteunde, prepilot uitgevoerd om te onderzoeken of in plaats van de face-to-face-methode die voor dit type onderzoek gebruikelijk is, een

schriftelijke of telefonische methode soelaas zou kunnen bieden. Deze prepilot is begin 1999 met succes afgerond. Uit de resultaten van deze pilot bleek dat een schriftelijke methode om het bereik vast te leggen technisch en praktisch goed haalbaar is en te prefereren boven de telefonische methode. Zoals eerder gezegd achtte het Cebuco een breed proefonderzoek nodig, alvorens de dagbladen een definitief besluit zouden kunnen nemen om tot uitvoering van het definitieve katernenonderzoek over te gaan. Dit proefonderzoek zou inzicht moeten geven in de stabiliteit van de uitkomsten en de betrouwbaarheid van de data. Het Cebuco vroeg het Bedrijfsfonds een bijdrage van f 162.500,-, zijnde 50% van de kosten van het proefonderzoek. Net als bij het pilotonderzoek het geval was, waren wij van mening dat het onderzoek de bedrijfstak als geheel ten goede zou komen en paste binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Wij baseerden dit op de volgende overwegingen. Artikel 54 sub d, resp. artikel 58, van het Mediabesluit biedt de mogelijkheid financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken aan onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel, voorzover dat onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds. Blijkens de aanvraag omvatte het katernenonderzoek in deze fase een proefonderzoek dat betrouwbare data zou moeten opleveren die als input kunnen dienen voor het formuleren van het beleid van de dagbladen op langere termijn. Met dit onderzoek hoopte het Cebuco een onderzoeksmodel te ontwikkelen dat door de gehele branche en dus door alle titels gebruikt kan worden. Dat model kan een strategische functie vervullen ten behoeve van de positie van dagbladen als mediumtype op de advertentiemarkt, maar ook kan het als strategisch instrument fungeren ter ondersteuning van het redactionele productbeleid van de individuele dagbladen.

Met het oog op het belang dat de bedrijfstak zelf bij dit experimentele onderzoek heeft, diende het Cebuco tevens in substantiële zin aan het onderzoek bij te dragen. Dientengevolge is besloten aan het proefonderzoek een uitkering te leveren ter grootte van maximaal 50% van de feitelijke kosten van dat onderzoek, echter met een maximum totaalbijdrage

van 50% van de begrote kosten. De bijdrage van het fonds zal derhalve ten hoogste f 162.500,- bedragen.

2.2.2. *Vrouwen in de Media*

Inleiding · In november 1998 en januari 1999 legde de organisatie Congres/Onderzoek Vrouwen in de Media 1999 ons een aanvraag voor, gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan onderzoek naar de positie van vrouwen in de media in het kader van de voorbereiding van het congres Vrouwen in de Media 1999. Onderzoek en congres dienden materiaal op te leveren ter onderbouwing van een omvangrijk onderzoek dat het Sociaal en Cultureel Planbureau volgens zijn werkprogramma 1999/2000 zal verrichten naar de positie van vrouwen in een aantal sectoren, waaronder de media. Doel van het onderhavige onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de kansen en mogelijkheden ter vergroting van diversiteit in de media, in eerste instantie vanuit het perspectief van een meer evenwichtige inbreng van mannen en vrouwen binnen die media. Daartoe werd in het onderzoek een reflectie beoogd door geselecteerde journalisten op hun dagelijkse praktijkervaringen, aan de hand van schriftelijke voorbereiding, om op basis daarvan te komen tot een analyse van de journalistieke praktijk. De onderzoeks-onderdelen betroffen een vijftal thema's (besluitvorming binnen de media, aanzien en invloed van personen/functionies, het interne debat over ethische kwesties, processen die leiden tot stereotype beelden in de media en loopbaanontwikkeling) die schriftelijk en mondeling werden voorbereid, welke voorbereiding zou moeten leiden tot een overzicht van bestaande en gewenste verhoudingen, belemmeringen en kansen voor een grotere diversiteit.

Overwegingen · In de organisatie Congres/Onderzoek Vrouwen in de Media 1999 participeerden het Bureau Beeldvorming m/v, de NVJ, de Werkgroep Vrouwen van de NVJ, het Netwerk Media Vrouwen en de Stichting Vrouw en Media. Deze organisaties zijn al vele jaren actief ten behoeve van de verbetering van de positie van vrouwen in

de media en met name in de journalistiek. Hoewel de laatste jaren daarin enige verbetering is gekomen, vormen de Nederlandse media nog lang geen afspiegeling van de bevolking wat geslacht, ras en kleur betreft, aldus deze organisaties. Genoemde organisaties stelden voorts vast dat het noodzakelijk is de kennis over de positie en invloed van vrouwelijke journalisten in de gedrukte en audiovisuele media te actualiseren en te verbreden. Actualiseren, gelet op het feit dat eerdere onderzoeken uit de jaren tachtig dateerden, en verbreden omdat ook rekening gehouden diende te worden met nieuwe ontwikkelingen in het medialandschap, waaronder nieuwe mediatechnieken (het internet bijvoorbeeld).

Om de vraagstelling van het onderzoek te kunnen onderbouwen besloot de organisatie Vrouwen in de Media een inhoudelijk diepgaande studieconferentie te organiseren. Voorafgaand aan en tijdens het congres zouden gegevens verzameld worden die de basis moesten vormen van de probleemstelling en het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Van de debatten tijdens het congres zouden verslagen gemaakt worden. Op basis van die verslagen en van de vooraf geschreven papers zou een analyse geschreven worden die ter voeding zou dienen van het latere SCP-onderzoek. Het project zou worden afgesloten met een publicatie van de onderzoeksuitkomsten en aanbevelingen.

Besluit · Wij constateerden dat dit onderzoeksproject voor de bedrijfstak van belang was waar het de inbreng die vrouwen hebben of kunnen hebben in de vergroting van interne pluriformiteit, de versterking van de kwaliteit en de sterkere band met consumenten/lezers in brede zin meet en analyseert. Het project zou niet alleen inzicht kunnen verschaffen in diverse ontwikkelingen op dit gebied, maar beoogde ook te leiden tot concrete aanbevelingen betreffende versterking van participatie van vrouwen op de redacties. Naar onze mening zou het onderzoek waarvoor de steun wordt gevraagd daarmee de bedrijfstak als geheel ten goede komen en paste dit ook binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Dientengevolge besloten wij aan het Congres/Onderzoek

Vrouwen in de Media 1999 een uitkering van maximaal f 84.500,- te verschaffen ter medefinanciering van de onderzoekskosten.

2.2.3. *Nederlandse Dagbladpers*

Inleiding · In maart 1999 legde de Groep Nederlandse Dagbladpers (NDP) van het Nederlandse Uitgeversverbond ons een aanvraag voor gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan een door Bakkenist Management Consultants uit te voeren onderzoek naar alternatieve vormen van dagbladbezorging. Doel van het onderzoek was het inventariseren, beschrijven en evalueren van alternatieve vormen van dagbladbezorging aan de hand van een standaardmodel. De NDP zou dan vervolgens op de uitkomsten van dit project haar beleidsvorming kunnen baseren. Het project vormde de eerste fase van een onderzoeksproject, waarbij in fase twee een drietal pilotprojecten zou worden uitgevoerd om inzicht te krijgen in de problemen en knelpunten die zich kunnen voordoen bij alternatieve vormen van dagbladbezorging. Deze alternatieve vormen zijn: (1) het samenvoegen van bestaande agentennetwerken, waarbij agenten agent worden voor verschillende titels en de bezorgers dezelfde bladen blijven bezorgen; (2) het bezorgapparaat van één krant ten dienste stellen van andere titels in de regio; en (3) het door de uitgevers in een bepaalde regio oprichten van een zelfstandig apparaat dat distributiewerkzaamheden uitvoert voor de dagbladuitgevers en derden.

Besluit · Achtergrond van de aanvraag was het feit dat de bezorgfunctie onder invloed van een aantal externe factoren onder druk is komen te staan. Te noemen zijn de 24-uurs economie (jongeren kunnen gemakkelijk elders een baan vinden), het verscherpte toezicht van de arbeidsinspectie op de arbeidsomstandigheden van de bezorgers en het toegenomen kwaliteitsbewustzijn van lezers (de krant moet op tijd zijn). Door terugloop van het aantal jeugdige dagbladbezorgers wordt tijdige bezorging van bepaalde dagbladen in bepaalde gebieden problematisch. Daarbij moet onder andere aan de

kleinere dagbladen gedacht worden. Zonder verbetering van het bestaande distributiestelsel zou derhalve de pluriformiteit van de pers in gevaar kunnen komen. Het is in het belang van de gehele bedrijfstak een structureel andere oplossing voor de bezorging van dagbladen te vinden. Ook de leden van de NDP zagen de noodzaak daarvan in. De uitkomsten van het onderzoek zouden ter beschikking komen van alle individuele dagbladuitgevers en zij zouden daarmee instrumenten uitgereikt krijgen voor de juiste inrichting van de bezorging van hun product. Naar onze mening kwam het onderzoek waarvoor de steun werd gevraagd de bedrijfstak als geheel ten goede en paste dit ook binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Wij besloten derhalve om ondersteuning van het onderzoek binnen voorwaarden toe te wijzen tot het maximumbedrag van f 98.600,-.

2.2.4. *Vakgroep Sociologie RUG*

Inleiding · De Vakgroep Sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen legde ons in maart 1999 een aanvraag voor, gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan door de Vakgroep uit te voeren onderzoek naar informatiezoekgedrag en politieke kennis van parlementair journalisten. Doel van het onderzoek was een evaluatie van de kwaliteit van de parlementaire berichtgeving in de Nederlandse media en in het bijzonder de kwaliteit van de politieke kennis van parlementair journalisten. Daartoe zou getracht worden door middel van telefonische enquêtes onder circa 180 parlementair journalisten meer gegevens op dit gebied te verkrijgen, zulks met medewerking van de Parlementaire Persvereniging, gerenommeerde (oud-)journalisten en andere universitaire vakspecialisten. Achtergrond van het onderzoek was de vraag naar de wijze waarop de media en dus ook de pers in staat zijn de politieke besluitvorming aan burgers inzichtelijk te maken. Geconstateerde verschillen in vaardigheid en bekwaamheid kunnen relevant zijn voor de opleidingen van journalisten, evenals voor het beoordelen van de vakinhoudelijke bekwaamheid en vooral de parlementair-politieke kennis van parlementair journalisten. Om daarover

meer aan de weet te komen, zouden in het onderzoek vragen centraal kunnen staan, zoals:

- met welke politieke kennis oefenen parlementair journalisten hun journalistieke werk uit?;
- welke parate politieke kennis hebben zij?; en
- op welke wijze komen zij aan aanvullende kennis?

Daarbij zou ook moeten worden gekeken naar mogelijke systematische verschillen in politieke kennis tussen verschillende groepen parlementair journalisten (ouderen versus jongeren, mannen versus vrouwen, generalisten versus specialisten, departementaal specialisten versus andere parlementair journalisten, journalisten met uitgebreider versus journalisten met minder informatiezoekgedrag, schrijvende pers versus audiovisuele media). Tevens zouden daarbij de overwegingen moeten worden betrokken die de journalisten zelf geven bij de beoordeling van hun politieke kennis.

Besluit · Naar de mening van het Bedrijfsfonds kwam het onderzoek waarvoor de steun wordt gevraagd de bedrijfstak als geheel ten goede en paste dit ook binnen de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Het besluit is genomen op basis van de volgende overwegingen.

Niet alleen voor de politieke en maatschappelijke discussie in ons land, maar ook voor het antwoord op de vraag naar het functioneren van een democratisch bestel is het van belang dat we over een pers beschikken die in staat is de politieke besluitvorming aan burgers inzichtelijk te maken. De onderzoekers achten enige basisfeitenkennis een noodzakelijke, zij het geen voldoende voorwaarde voor een goede uitoefening van het vak, met name bij kranten en omroepen die de pretentie hebben zo waarheidsgetrouw en zo zakelijk mogelijk informatie te bieden. De indieners van de aanvraag deden reeds eerder ervaring met soortgelijk onderzoek op, namelijk bij een onderzoek naar politieke kennis van docenten geschiedenis en maatschappijleer. Daarbij bleek onder meer dat oudere docenten meer politieke kennis hadden dan jongere en dat veel kennis kennelijk tijdens het werk wordt opgedaan. Zou dit bij journalisten eveneens worden geconstateerd, dan brengt dit onder meer de vraag met zich mee of en op welke

wijze de scholen voor de journalistiek hierop zouden moeten inspelen. Verder stelden wij vast dat op het gebied van de parlementaire journalistiek tot dusver nog maar in beperkte mate onderzoek heeft plaatsgevonden. Naast een reeks van essays en verhalen, waarin een aantal feiten (en beweringen) worden gegeven, zijn er maar spaarzaam onderzoeksgegevens over het functioneren van de parlementaire journalistiek voorhanden. Het Bedrijfsfonds acht het van belang dat er meer van dergelijke gegevens op tafel komen om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop de pers in dit opzicht functioneert en ook hoe journalistieke opleidingen op geconstateerde tekorten zouden moeten resp. kunnen reageren. Wij besloten derhalve deze aanvraag binnen voorwaarden toe te wijzen tot het maximumbedrag van f 23.696,-.

2.2.5. *Stichting Krant in de Klas*

Inleiding · In september 1999 legde de Stichting Krant in de Klas ons een aanvraag voor, gericht op steunverlening uit het Bedrijfsfonds voor de Pers aan een in gewijzigde vorm te continueren meerjarenonderzoek naar de ontwikkeling van de krantleesgewoonte onder jongeren.

Voor de voorbereidende eerste fase van dit onderzoek stelden wij in 1996 reeds een bedrag van f 38.500,- ter beschikking. In mei 1996 besloten wij aan de Stichting Krant in de Klas een in tranches uit te keren bijdrage van ten hoogste f 336.500,- te verstrekken ten behoeve van de tweede fase van het onderzoek naar de gewoonten op het gebied van het lezen zoals deze onder jongeren leven. Het toegezegde bedrag vormde 50% van de voorziene kosten. Op grond van ervaringen in de eerste twee onderzoeksjaren van de tweede fase, stelde de Stichting Kik voor om niet het derde jaar van het onderzoek in te gaan, maar een adempauze in te lassen en met een gewijzigde onderzoeksopzet te komen. Het Bedrijfsfonds stemde hiermee in. De bijdrage van het Bedrijfsfonds voor de eerste twee onderzoeksjaren van de tweede fase werd, met de voorgenomen wijziging van het derde onderzoeksjaar, vastgesteld op f 269.000,-.

Het onderzoek in de tweede fase had betrekking op projec-

ten en experimenten die zich uitstrekten over een periode van drie jaren. De uit te voeren projecten en experimenten omvatten onder meer:

- het geven van lessen aan scholieren, waarbij diverse motieven om de krant te lezen nadrukkelijk aan bod komen;
- het via de school verstrekken aan leerlingen van een abonnement op een dagblad naar keuze; en
- het in vitrines ophangen van kranten, waarbij aan de leerlingen een mix van landelijk en regionaal nieuws wordt aangeboden.

Bij de evaluatie van het eerste onderzoeksjaar van de tweede fase was als eerste voorzichtig resultaat naar voren gekomen dat naar de mate waarin scholieren op verschillende manieren met de krant in contact worden gebracht, zij meer gaan lezen en meer kennis krijgen over de krant.

Met name op grond van aanzetten daartoe van onze kant, werd in het onderzoek ook gekeken naar de wijze waarop jongeren zich informeren via met name nieuwe media. Een eerste indicatie bleek niet erg bemoedigend te zijn. Scholieren lijken moeizaam tot initiatieven te brengen om het gebruik van bijvoorbeeld het internet, al is het maar op de scholen, in het dagelijkse leven op te nemen. Daaraan leek echter ten grondslag te liggen dat enerzijds de penetratie van internet in ons land nog niet groot was, en dat anderzijds veel scholen op het gebied van de nieuwe media slecht geëquipeerd waren.

De ervaringen van het tweede onderzoeksjaar waren niet onverdeeld positief. Hoewel een leerlingenabonnement door leerlingen op prijs werd gesteld, bleek dat abonnement maar één jaar effectief. Lessen hadden wel wat effect, maar een te kleine impact. Ook de logistiek van het project en de communicatie met de docenten liet veel te wensen over. Aan de andere kant bleken zowel ouders, als leerlingen en leraren veel waardering te hebben voor de ondernomen Kik-activiteiten. Zoals gezegd besloot de Kik op grond van deze ervaringen met een gewijzigde onderzoeksopzet voor het derde onderzoeksjaar te komen.

De gewijzigde onderzoeksopzet bestaat uit de ontwikkeling van een nieuw standaard Kik-product, de Kik-toolkit, op

basis van de ervaringen opgedaan in de eerste twee onderzoeksjaren. Doel van het standaard KIK-product is het stimuleren van jongeren tot het (beter) lezen van de krant. De KIK-toolkit bestaat uit drie basiselementen: een leerlingenabonnement, een persoonlijk werkboek en een nieuwsquiz. De inhoud van het KIK-product, bestemd voor de tweede klassen van het voortgezet onderwijs, zou daarmee aansluiten bij de belevingswereld van de betrokken scholieren in het voortgezet onderwijs. Verder zou een helpdesk ingesteld worden en gebruik worden gemaakt van een KIK-internetsite. Deze internetsite was mede bedoeld om jongeren snel en in toenemende aantallen vertrouwd te maken met informatie- en communicatietechnologie.

Besluit · Wij besloten de aanvraag van de Stichting KIK te honoreren. Hieraan liggen de volgende overwegingen ten grondslag. De onderdelen b en d van artikel 54 van het Mediabesluit bieden het Bedrijfsfonds de mogelijkheid financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken voor gezamenlijke projecten van persorganen en voor onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel, voorzover het onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Al eerder is geconstateerd dat de tweede fase van het onderzoek naar de krantleesgewoonte onder jongeren ten behoeve van de bedrijfstak als geheel wordt gedaan en past binnen de doelstellingen van ons fonds. De gewijzigde onderzoeksopzet voor het derde onderzoeksjaar bracht in deze conclusie geen verandering. Het Bedrijfsfonds besloot binnen voorwaarden een bijdrage van ten hoogste f 218.500,-, zijnde de helft van de begrote onderzoekskosten, te verstrekken voor het (gewijzigde) derde jaar van de 2^e fase van het onderzoek naar de krantleesgewoonte onder jongeren.

B HOOFDSTUK 3

ONDERZOEK EN ADVIES MEDIABELEID

3.1.	Inleiding	55
3.2.	Mediaconcentraties	55
3.2.1.	Commissie Mediaconcentraties	55
3.2.2.	Eindadvies Commissie Mediaconcentraties	59
3.2.3.	Brief aan staatssecretaris over persconcentraties	61
3.3.	Media en etnische minderheden	62
3.3.1.	Discussiebijeenkomst	62
3.3.2.	Mediabeleving en allochtonen	64
3.3.3.	Advies aan de staatssecretaris	66
3.3.4.	Inventarisatie minderhedenbladen	71

3.1. **INLEIDING** Wat betreft het mediabeleid in relatie tot de pers stonden in het verslagjaar voor ons bestuur vooral twee cruciale onderwerpen centraal. Allereerst waren dat de mediaconcentraties, op het gebied waarvan de staatssecretaris een tijdelijke commissie, de zogenaamde Commissie Mediaconcentraties, instelde. In het verslagjaar verscheen het eindrapport van deze commissie en vroegen wij de staatssecretaris om extra aandacht voor persconcentraties en hun mogelijke gevolgen voor de verscheidenheid in de informatievoorziening.

Als tweede onderwerp kwamen in het verslagjaar opnieuw de knelpunten in de informatievoorziening ten behoeve van etnische minderheden aan de orde. Daarover organiseerden wij op 25 maart van het verslagjaar een discussiebijeenkomst in het Internationale Perscentrum Nieuwspoor te Den Haag. In het kader van de voorbereiding van die bijeenkomst verstrekten wij in 1998 aan de Vakgroep Communicatiewetenschap van de Katholieke Universiteit Nijmegen opdracht voor een verkennend onderzoek naar de mediabeleving onder allochtonen. Dat onderzoek sloot aan bij eerder onderzoek dat de Vakgroep reeds onder allochtone jongeren in opdracht van de NVJ in gang had gezet. Op genoemde discussiebijeenkomst presenteerde deze Vakgroep de eerste tussentijdse onderzoeksresultaten, waarna in de tweede helft van het verslagjaar het eindrapport volgde.

3.2. *Mediaconcentraties*

3.2.1. *Commissie Mediaconcentraties* De regering stelde in 1998 een tijdelijke commissie in die belast werd met onderzoek naar concentraties en cross-ownership in de mediasector. Die commissie vloeide voort uit een motie van het PvdA-Tweede-Kamerlid Marjet van Zuijlen, waarin het kabinet

gevraagd werd om een studie naar nationale cross-ownership-regels in de mediasector in brede zin. Staatssecretaris Van der Ploeg benoemde de leden van deze commissie, onder voorzitterschap van de heer J. Jesserun, tevens destijds voorzitter van de Raad voor Cultuur.

Eind 1998 nodigde de commissie ons uit voor een hoorzitting. Ter voorbereiding van het gesprek reikte de commissie ons daarbij een lijstje met vragen aan, met het verzoek daarop alvast schriftelijk te reageren. Wij antwoordden daarop per brief van 8 januari 1999. In die antwoorden vestigden wij onder meer de aandacht op recente fusies en concentraties in de perswereld. Internationaal zijn zeer grote mediaconcerns ontstaan, wier invloeden zich mede op redactionele terreinen en andere maatschappelijke gebieden buiten de media doen gelden. De journalistieke onafhankelijkheid staat als gevolg hiervan in toenemende mate onder druk. Verwacht wordt dat de fusietendens nog niet tot staan is gekomen. De journalistiek en nu nog zelfstandige kleinere kranten zien nadelen in deze concentratiebeweging. In de journalistiek bestaat de vrees dat journalistieke arbeid ondergeschikt wordt gemaakt aan (hogere) rendementseisen. Kleinere kranten ervaren nadelen met name in de mededingingsverhoudingen. Gevreesd wordt ook voor het voortbestaan van afzonderlijke redactioneel zelfstandige kranten binnen concerns. Afzonderlijke kranten of werkmaatschappijen voldoen niet altijd aan binnen concerns bestaande rentabiliteitseisen. Titels, redacties en correspondentschappen worden soms samengevoegd; hoofdredacteurs worden soms vervangen door personen buiten de journalistiek. Door concentraties in de perswereld kunnen tevens gaten in de informatievoorziening vallen die niet altijd door andere media worden opgevangen. In bepaalde gebieden in ons land zijn redactioneel zelfstandige kranten verdwenen en de plaatselijke bevolking is thans voor haar informatievoorziening aangewezen op andere media, die echter door hun specifieke functies en verschijningsvormen (sterk lokale gerichtheid op andere gebieden, landelijke gerichtheid, accent op commerciële informatie, wekelijkse verspreiding in plaats van dagelijkse, 'vluchtige' informatie via woord en beeld) lang niet altijd adequate alternatieven bieden. In het overheids-

beleid blijft op dit punt waakzaamheid geboden en de eerder door ons gesignaleerde knelpunten geven alle aanleiding om de vinger aan de pols te houden, zo stelden wij in onze reactie op de vragen van de commissie.

In februari van het verslagjaar werden de voorzitter en de directeur van het Bedrijfsfonds in de gelegenheid gesteld nog enkele overwegingen betreffende het onderwerp mediaconcentraties in een gesprek met voorzitter Jesserun mondeling aan de Commissie mee te geven, zulks in aansluiting op het antwoord dat het Bedrijfsfonds op vragen reeds schriftelijk aanreikte. Opnieuw vroegen we daarbij aandacht voor de positie van kleine zelfstandige kranten, die door het concentratieproces problemen ervaren. Deze problemen doen zich met name voor in de sfeer van het ANP, de CAO-onderhandelingen en de bezorging van de kranten. We stelden de commissie daarbij tevens achtergrondinformatie over de problemen van kleine dagbladen ter hand. Wat betreft het ANP stonden wij stil bij de reorganisatie van deze nieuwsdienst die doorgevoerd werd omdat de Algemene Nieuwsdienst steeds minder aansloot bij de behoeften van met name de grote uitgevers. Vooral de concerns die de landelijke dagbladen uitgeven waren van oordeel dat het persbureau zich minder zou moeten bezighouden met achtergrondverhalen, reportages, sfeerverhalen en dergelijke, maar meer met korte nieuwtjes. Zij wensten wijziging van het tarief, onder dreiging van opzegging van het lidmaatschap. Daardoor werd eind 1996 een nieuwe contributiesystematiek van kracht, die voorziet in een sterke daling van de tarieven die grote dagbladconcerns moeten betalen en in hogere tarieven voor de kleine zelfstandige dagbladuitgeverijen. Daartegenover staat dat het ANP inderdaad meer de richting van de korte nieuwsberichten is opgegaan, hetgeen thans voor de kleinere kranten minder service impliceert, omdat zij minder achtergrondverhalen en analyses kunnen verkrijgen waar zij juist meer behoefte aan hebben. De kleine kranten hebben daardoor behoefte aan een eigen, aanvullende persdienst, maar zij missen daarvoor de benodigde financiële middelen.

Ook ervaren de kleine kranten problemen met de CAO voor Dagbladjournalisten voor 1998-1999. De daarin voorziene

stijging van de lonen met 3,5% per jaar, voor de duur van twee jaren, vloeit mede voort uit de goede rendementen van de grote dagbladconcerns. De kleine kranten halen dat rendement niet en bijgevolg drukt de verhoging van deze kostenpost extra zwaar op de exploitatie van deze dagbladen. Bovendien doen zich problemen voor bij de bezorging van de kleine kranten. De bezorging moet in sommige gevallen worden uitbesteed omdat eigen bezorging of bezorging per post te duur is. Maar op het gebied van de dagbladen zijn er onvoldoende alternatieven voor de handbezorging voorhanden, zeker waar het ochtendbladen betreft. Prijsverhoging op dit gebied leidt tot een kostenverhoging die juist de kleine bladen minder gemakkelijk kunnen opbrengen.

In het gesprek met voorzitter Jesserun van de Commissie Mediaconcentraties werd ook stilgestaan bij het toezicht op persconcentraties. Inmiddels is de nieuwe Mededingingswet van kracht geworden, op basis waarvan de Nederlandse Mededingingsautoriteit toezicht houdt op concentraties, met als doel het voorkomen van verstoring van de marktwerking door het ontstaan van economische machtsposities of de versterking van bestaande machtsposities. De NMa kan echter bij het concentratietoezicht geen rekening houden met het criterium van de persverscheidenheid, omdat de wettelijke basis daarvoor ontbreekt.

In dat verband brachten we ook in herinnering dat het Bedrijfsfonds zich tevens jarenlang voorstander heeft getoond van een grotere openbaarheid van de openbaarmakers. Met name zouden zij meer openbaarheid moeten betrachten over de eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen in de perswereld, maar ook in de media in het algemeen. Deze wens om meer openbaarheid valt zeer wel te rechtvaardigen wegens de functie van de media voor de samenleving. We signaleerden dat het Bedrijfsfonds zich al enige tijd toelegt op het monitoren van de gevolgen van persconcentraties voor pluriformiteit en journalistieke onafhankelijkheid. Daartoe worden in ons jaarverslag jaarlijks ook data gepubliceerd over ontwikkelingen op het gebied van aanbiedersconcentratie en redactionele concentratie. Het Bedrijfsfonds beoogt het onderzoek op dit gebied te laten uitmonden in een systeem van voortdurende

observatie en signalering van ontwikkelingen betreffende pluriformiteit en journalistieke onafhankelijkheid.

Eindadvies Commissie Mediaconcentraties

3.2.2.

Bij brief van 19 april 1999 bood de Commissie Mediaconcentraties de staatssecretaris haar advies aan, met als titel 'Profijt van Pluriformiteit. Over concentraties in de mediasector en de vraag naar bijzondere regelgeving'. De Commissie concludeerde daarin dat ondanks een voortdurend proces van concentraties in de mediasector vooralsnog geen sprake zou zijn van zodanige inperkingen dat de pluriformiteit en toeganke-lijkheid wezenlijk in gevaar komen. Verder kwam de Commissie tot de slotsom dat er binnen het bestaande wettelijke kader voldoende regels zouden zijn om schadelijke effecten als gevolg van concentraties in de mediasector te bestrijden.

Daartoe uitgenodigd door de staatssecretaris reikten we hem per brief van 21 juni daaropvolgend ons commentaar op het advies van de Commissie-Jesserun aan. Allereerst gingen we in ons advies in op een aantal punten, waaraan de Commissie naar onze mening te weinig aandacht had geschonken en waarnaar op zijn minst verder onderzoek noodzakelijk is. Zo werd in het rapport niet of nauwelijks gesproken over de internationale eigendomsverhoudingen en de (mogelijke) invloed van buitenlandse mediagiganten op de Nederlandse media, terwijl de bezorgdheid hierover toch een van de aanleidingen was tot installatie van de Commissie. Voorts constateerde de Commissie dat bij de dagbladen het aantal aanbieders weliswaar sterk afnam, maar dat deze concentratie niet leidde tot een evenredige vermindering van zelfstandige redacties. Sterker nog, de pluriformiteit bleef naar het oordeel van de Commissie misschien wel juist behouden door de concentratiebeweging. Wij stelden daar tegenover dat het feit dat dit in het verleden het geval is geweest, nog niet wil zeggen dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn. Onder invloed van de commercialisering van de samenleving is onzes inziens juist te verwachten dat, zeker voor beursgenoteerde ondernemingen, de rendementseisen zwaarder gaan wegen dan de ideële pluriformiteitsdoelstelling, zoals thans al hier en

daar valt waar te nemen. Mede hierom verdient concentratie een blijvend kritische benadering.

Verder verwacht de Commissie veel van het (preventieve) concentratietoezicht door de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Toezicht door de NMA is naar onze mening een noodzakelijke voorwaarde, maar geen voldoende voorwaarde. Mededinging en pluriformiteit zijn nu eenmaal verschillende begrippen. Pluriformiteit heeft betrekking op de verscheidenheid van de inhoud van media, los van het feit wie het product aanbiedt, wat de marktstructuur is en wat de zeggenschapsverhoudingen zijn. De mate van concurrentie zegt dus niets over de mate van pluriformiteit en bovendien is het toetsen op pluriformiteit in de pers grondwettelijk gezien niet mogelijk. Een monitorfunctie die vanuit de pluriformiteitsgedachte naar concentratieontwikkelingen kijkt is daarom aan te bevelen.

Het rapport schonk, ten onrechte, geen aandacht aan nieuws- en huis-aan-huisbladen. Deze bladen in combinatie met de lokale omroep vormen een belangrijke informatiebron voor de lokale bevolking. Zij vormen tevens belangrijke reclamemedia. Bovendien maken juist de minder draagkrachtigen (waaronder etnische minderheden) in hoofdzaak gebruik van gratis nieuwsmedia. Ook de positie van de kleine dagbladen bleef in het rapport helaas onderbelicht.

Tenslotte bepleitten we in onze reactie op het advies van de Commissie Mediaconcentraties opnieuw voor het publiceren van de eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen door uitgevers van kranten. Deze wens voor grotere openbaarheid van de openbaarmakers valt te rechtvaardigen wegens de functie van de media voor de samenleving: het levert een bijdrage aan de kwaliteit van het democratisch proces door de burgers in staat te stellen van zoveel mogelijk gezichtspunten kennis te nemen. Daarnaast vergemakkelijkt het ook het monitoren van mediaontwikkelingen door een onafhankelijke instantie, waartoe de Commissie adviseerde. In ons commentaar hierop pleitten wij voor een op afstand van de overheid opererende instelling op dit gebied.

3.2.3. *Brief aan staatssecretaris over persconcentraties*

Per brief van 8 oktober vroegen we in het verslagjaar opnieuw de aandacht van de staatssecretaris van OCenW voor persconcentraties en hun mogelijke gevolgen voor verscheidenheid in de informatievoorziening. Wij schreven deze brief, uitgaande van de doelstelling die de Mediawet ons bestuur heeft opgedragen, namelijk het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers (art. 123, eerste lid, MW).

Er heeft zich, zo hielden wij de staatssecretaris voor, een ruim scala aan informatiebronnen ontwikkeld dat een zeer grote diversiteit mogelijk maakt in zowel het informatieaanbod als in de informatievraag. Echter, wanneer in een regio een dagblad verdwijnt, bieden andere media door hun specifieke functies en verschijningsvormen lang niet altijd adequate alternatieven voor de verdwenen krant. Met de verdwijning van zo'n krant wordt dan de kans op verschromping van de pluriformiteit in de informatievoorziening groter. In dat verband wezen wij er opnieuw op dat niet uit te sluiten valt dat zich fusies en concentraties voordoen die n de nabije toekomst gevaren voor verscheidenheid in de informatievoorziening met zich meebrengen. We signaleerden daarbij dat de dagbladmarkt vooral de laatste tien jaren gekenmerkt wordt door een ongekennde dynamiek van fusie, overname en schaalvergroting. In deze periode zijn de marktaandeelen van de grootste ondernemingen sterk toegenomen. Vooral de laatste jaren vertoont deze groei een versnelling. Wanneer de voorgenenomen verkoop van de dagbladendivisie VNU Dagbladen BV aan Wegener Arcade NV en van VNU Uitgeversmaatschappij De Limburger aan NV Holdingmaatschappij De Telegraaf zijn beslag krijgt, zal in ieder geval de aanbiddersconcentratie verder toenemen. Naar verwachting zullen de vier grootste dagbladondernemingen in dat geval in totaal een marktaandeel op de totale dagbladenmarkt bereiken van ruim 96%. De totale dagbladenmarkt zal dan in handen zijn van acht ondernemingen. Drie ondernemingen zullen dan elk een marktaandeel bereiken van om en nabij 30%. In de regionale dagbladenmarkt zal het marktaandeel van Wegener Arcade komen op meer

dan 55%, gevolgd door De Telegraaf met ruim 19%.

Opnieuw wezen wij op mogelijk nadelige gevolgen van deze concentratiebeweging, allereerst voor kleine dagbladen. Het zijn juist de kostenverzwarende effecten van de concentratie die het voor kleine dagbladen moeilijk maken rendabel te blijven. Daardoor ook zal voor de kleine dagbladen minder (financiële) experimenteerruimte voor elektronische alternatieven beschikbaar zijn. Ook voor het voortbestaan van afzonderlijke redactioneel zelfstandige kranten binnen concerns wordt gevreesd, omdat die niet altijd aan binnen concerns bestaande rentabiliteitsnormen voldoen. De recent aangekondigde fusies zullen die mogelijke gevolgen van de concentratieontwikkelingen naar verwachting verder aanscherpen. Vooral in de regionale informatievoorziening via dagbladen dreigen gevaren. We doelden hierbij met name op de mogelijkheid dat afzonderlijke persdiensten daarbij het loodje gaan leggen of worden samengevoegd. Dit zou betekenen dat bladen die in hetzelfde gebied opereren, voor hun (boven-) regionale nieuwsvoorziening aangewezen zijn op hetzelfde persbureau. Het is zelfs niet onwaarschijnlijk dat de grotere concerns zullen besluiten hun eigen persdienst op te richten met alle gevolgen van dien voor de kleine nog zelfstandige dagbladen, zo signaleerden wij in onze brief aan de staatssecretaris.

We voegden daar nog aan toe het tot onze taak te rekenen, uitgaande van de wettelijk vastgelegde pluriformiteitsdoelstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers, ontwikkelingen te blijven signaleren die raken aan de pluriformiteit van de pers. We kondigden daarbij aan te werken aan een uitbreiding van deze monitoringsfunctie, zowel wat de frequentie van publiceren betreft, als wat de breedte van de gegevens betreft.

3.3. *Media en etnische minderheden*

- 3.3.1. *Discussiebijeenkomst* In ons beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid' van september 1997 merkten wij reeds op dat bepaalde groepen in onze samenleving aan het proces van meer informatie en meer gevarieerde informatie vaak niet vanuit gelijkwaardige posities kunnen deelnemen. Zo zijn

en worden er verschillen geconstateerd in de informatievoorziening tussen allochtonen en niet-allochtonen in onze samenleving. Etnische groepen missen vaak informatie door het ontbreken van informatiebronnen in hun eigen taal. Al wordt door nieuwe informatie- en communicatietechnologie vaak daarin al enigszins voorzien – bijvoorbeeld door de per satelliet te ontvangen televisiekanalen uit het land van herkomst – toch beschikken minderheidsgroepen vaak niet of nauwelijks over media die in het Nederlands of in hun eigen taal lokale en regionale informatie geven die voor hun functioneren in onze samenleving broodnodig kan zijn.

Op 25 maart van het verslagjaar organiseerden wij een discussiebijeenkomst met name over de vraag naar het media-gebruik en de mediabeleving van etnische minderheden. De bijeenkomst vond plaats in het Internationaal Perscentrum Nieuwspoort te Den Haag en kreeg als titel 'Pluriforme informatie in een pluriforme samenleving. Knelpunten in de informatievoorziening van en voor etnische minderheden in Nederland, met bijzondere aandacht voor de persmedia'. Staatssecretaris Van der Ploeg was bereid deze discussiemiddag met een toespraak te openen. Verder stonden onder meer inleidingen op het programma van dr. J.A. van Kemenade, indertijd onder meer voorzitter van het bestuur van de Stichting Nederlands Centrum Buitenlanders, en van prof. Simon Cottle, professor in de mediacommunicatie aan het Bath Spa University College in Engeland.

Omdat mediagebruik en informatiebehoeften in het algemeen geen statische fenomenen zijn, besloten we voor deze discussiebijeenkomst een actueel onderzoek op dit gebied te laten uitvoeren. Daartoe werd de Vakgroep Communicatiewetenschap van de Katholieke Universiteit Nijmegen opdracht verstrekt voor een verkennend onderzoek naar de mediabeleving onder allochtonen, dat uitstekend kon aansluiten bij eerder onderzoek onder allochtone jongeren dat die Vakgroep reeds in opdracht van de NVJ in gang had gezet. Mevrouw d'Haenens van deze Vakgroep presenteerde op de bijeenkomst tevens de eerste resultaten van het onderzoek.

Van dat onderzoek kwam in de tweede helft van het verslagjaar het eindrapport beschikbaar.¹ Uit dat eindrapport hier een samenvatting van de belangrijkste bevindingen.

– Allochtonen – in dit onderzoek waren dat Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen/Arubanen – blijken *kritische mediagebruikers* te zijn, omdat ze de media uit Nederland en de media uit het moederland met elkaar kunnen vergelijken. Als er over het herkomstland in de Nederlandse media wordt bericht, heeft men behoefte aan een andere visie op de zaak in de eigen media. De buitenlandse media vervullen een belangrijke aanvullende rol. Alleen voor de oudere allochtonen, geboren en getogen in hun land van herkomst, fungeren de ‘eigen’ media nog als belangrijkste bron van informatie.

– *De informatiehonger over de eigen kring en het moederland wordt slechts ten dele door het huidige media-aanbod gestild.* Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen. Men heeft nog een sterke behoefte aan informatie uit het herkomstland, en men gaat naar alternatieven zoeken om deze informatie te verwerven. Deze informatie wordt daarom voornamelijk in de buitenlandse media gezocht. Een andere belangrijke bron voor informatie omtrent het herkomstland zijn de eigen intermediaire kaders.

– Allochtonen *herkennen zich te weinig* in de Nederlandse media. Het beeld dat in de media opgehangen wordt, wordt niet als een terechte afspiegeling van de Nederlandse multiculturele samenleving ervaren. Dit is ook een reden waarom men behoefte heeft aan media uit het herkomstland. Dit laatste geldt niet voor de meeste allochtone jongeren. Zij zijn vaak opgegroeid in de Nederlandse samenleving en daarom gewend aan het westers beeld dat in de media wordt gegeven. Hun behoefte aan media uit het herkomstland is daarom beduidend geringer.

– Jongeren hebben wel behoefte aan *meer informatie voor en over jongeren*. Zij vinden vaak het taalgebruik in de media te moeilijk, de onderwerpen in het nieuws saai. Dit weerhoudt ze ervan om een krant te lezen of het journaal te bekijken.

1. Inmiddels is dit rapport, tezamen met de teksten van de inleidingen uitgesproken op de discussiemiddag op 25 maart 1999, gebundeld in een afzonderlijke publicatie. ‘Pluriforme informatie in een pluriforme samenleving. Knelpunten in de informatievoorziening van en voor etnische minderheden in Nederland, met bijzondere aandacht voor de persmedia’, Studies voor het Bedrijfsfonds voor de Pers, 89, Den Haag, april 2000.

– *Eenzijdigheid in de Nederlandse berichtgeving over allochtonen wordt als storend ervaren.* Nu vinden veel allochtonen dat de berichtgeving omtrent hun etnische groep overwegend negatief is. De positieve kanten worden te weinig benadrukt. Volgens velen hebben de huidige (blanke) journalisten te weinig verstand van zaken om een betrouwbaar beeld te geven van de positie van allochtonen in Nederland. Men belicht alleen de negatieve kanten en heeft geen oog voor de positieve ontwikkelingen die plaatsvinden binnen het allochtone circuit.

– *Internet heeft als interactief medium goede mogelijkheden om allochtone lezers te trekken.* Allochtonen, vooral de jongeren en jongvolwassenen, maken steeds vaker gebruik van internet om informatie over hun herkomstland te verwerven. Een elektronisch dagblad kan een blikvanger worden in de discussie over de eenzijdigheid in de berichtgeving over allochtonen omdat het continu en overal bereikbaar is. Veel allochtonen die toegang hebben tot internet (thuis, op school of op hun werk), lezen immers al een krant op internet. De mogelijkheden hieromtrent kunnen nog op vele manieren uitgebreid en toegespitst worden.

Op basis van deze bevindingen formuleerden de onderzoekers een aantal suggesties voor de gedrukte media, in de vorm van stellingen:

– De reguliere Nederlandse printmedia moeten zich meer richten tot allochtonen: deze potentiële lezersmarkt wordt nu nog onvoldoende aangeboord. De Nederlandse media laten de etnisch-culturele minderheden te vaak links liggen: er wordt *over hen* bericht, maar onvoldoende *voor hen*.

– Nederlandse landelijke kranten kunnen meer allochtonen aan zich binden door in hun buitenlandartikelen meer dan nu het geval is aandacht te besteden aan de herkomstlanden van de numeriek grote groepen allochtonen. Deze binding kan ook gerealiseerd worden door eventueel weekendbijlagen uit te brengen in het Turks of het Marokkaans.

- Speciale aandacht moet uitgaan naar het werven van krantenlezers onder allochtone jongeren. De krant wordt door deze groep te moeilijk en te saai bevonden. Dit zou verholpen kunnen worden door meer beeldmateriaal in de krant te plaatsen, waardoor het geheel er wat aantrekkelijker en leesbaarder uit komt te zien, en door het publiceren van eenvoudiger teksten. Deze aanpak zou ook uitgewerkt kunnen worden op een aparte (multiculturele) jongerenpagina. Verder zou het opzetten van websites met hierop belangrijke nieuwsberichten en verwijzingen naar andere, aanvullende websites een mogelijkheid kunnen zijn om de aandacht van jongeren te trekken.
- Nederlandse regionale kranten kunnen de weg naar de allochtone lezers vinden door de nadruk op het nieuws- en het multiculturele aspect in de buurtberichtgeving te leggen. Hierbij moeten niet alleen negatieve aspecten aan bod komen, ook leuke onderwerpen.
- Een manier om contacten op te bouwen met allochtone groepen is allochtone journalisten in dienst te nemen. Dit kan eventueel op tijdelijke basis, door het aantrekken van allochtone freelancers.
- Internet kan een interessante, aanvullende rol spelen bij de werving van allochtone lezers. Er kunnen Turkse en Marokkaanse vertalingen van artikelen op internet worden aangeboden, archieven met thema-artikelen of dossiers over bijvoorbeeld Turkije en Marokko kunnen worden aangelegd, en dankzij online-journalistiek kunnen artikelen op het internet gebracht worden die verder niet per se gepubliceerd hoeven te worden. Zodoende kan meer interactiviteit en dus betrokkenheid bij het nieuws en bij de nieuwsgaring verworven worden: allochtone internetgebruikers kunnen zelf nieuws brengen of suggesties doen. Op deze manier maken niet alleen ‘witte’ journalisten uit wat nieuws is, en wat wel en geen nieuwswaarde heeft.

In ons beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid' van september 1997 attendeerden wij eerder op een aantal knelpunten in de informatievoorziening die het naar ons oordeel noodzakelijk maken het overheidsbeleid ten aanzien van de pers bij te stellen. Onze gedachten gingen in de richting van het scheppen van voorwaarden om voor zenders en voor ontvangers barrières in de toegang tot de maatschappelijke informatievoorziening weg te nemen, de journalistieke mededinging te bevorderen en daarbij ruimte te scheppen voor het nieuwe, het ongebruikelijke en weinig bekende in de maatschappelijke informatievoorziening. Een van de daarbij gesignaleerde knelpunten betreft het meerdere malen geconstateerde feit, dat bepaalde groepen in onze samenleving aan het proces van meer informatie en meer gevarieerde informatie vaak niet vanuit gelijkwaardige posities kunnen deelnemen. Onder meer de resultaten van het vorenvermelde onderzoek 'Media-beleving en alloctonen' gaf ons aanleiding de staatssecretaris een speciaal advies voor te leggen over het op dit gebied te voeren overheidsbeleid. Met dat advies gaven wij eveneens gevolg aan het verzoek van de staatssecretaris, mede verwoord in diens notitie Media- en Minderhedenbeleid van juni van het verslagjaar, op korte termijn te komen met concrete voorstellen inzake verruiming van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds voor de Pers, met bijzondere aandacht voor de informatievoorziening van en voor minderheden via de pers.

We boden de staatssecretaris ons advies aan per brief van 19 juli van het verslagjaar. In dat advies vestigden wij allereerst de aandacht op de conclusie uit dit recente onderzoek dat de informatiehonger van de culturele minderheidsgroepen over de eigen kring en het moederland slechts ten dele door het huidige media-aanbod wordt gestild. Deze informatie wordt daarom voornamelijk in de buitenlandse media gezocht. Alloctonen herkennen zich te weinig in de Nederlandse media. Het beeld dat in de media opgehangen wordt, wordt niet als een terechte afspiegeling van de Nederlandse multiculturele samenleving ervaren. In algemene zin is er behoefte aan meer aandacht in Nederlandse persorganen

voor thema's die relevant zijn voor allochtonen. Buitenlandse persorganen die te onzent in hun eigen taal verschijnen zijn soms ook onvoldoende in staat om in die informatiebehoeften te voorzien, doordat ze nauwelijks of geen informatie over hun huidige woonomgeving verschaffen dan wel te eenzijdige informatie bieden.

We vroegen in ons advies met name aandacht voor het feit dat culturele minderheden die hier in Nederland persorganen in hun eigen taal produceren, dikwijls door geldgebrek niet bij machte zijn de exploitatie daarvan te continueren of verder uit te bouwen. Daarbij hebben we meerdere malen vastgesteld dat beperkingen in de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds belemmerend werken om bladen bestemd voor culturele minderheidsgroepen vanuit het Bedrijfsfonds te helpen. Die beperkingen worden vooral ervaren met betrekking tot de huidige eis dat persorganen binnen de werkingssfeer ten minste maandelijks dienen te verschijnen, alsmede tot de eis dat steun aan nieuwe persorganen voorbehouden is aan dagbladen.

De door ons beoogde vernieuwing in het beleid wordt, zo stelden wij in ons advies, vooral gestimuleerd door de mogelijkheid van steun met name voor persorganen van of voor culturele minderheidsgroeperingen uitbreiding te geven. Het zijn juist deze bladen die in vergelijking met andere hier verschijnende persorganen onvoldoende kansen krijgen om van de grond te worden getild of te blijven voortbestaan. We tekenden daarbij wel aan dat over de aard en omvang van de markt van deze persorganen nauwelijks voldoende betrouwbare gegevens voorhanden zijn. In vele gevallen omvat deze markt overwegend kleine kranten, vaak verschijnend als een soort van nieuwsblad, die onaangekondigd in de markt worden gezet, maar daaruit ook weer vrij snel verdwijnen. Om die reden zijn er nauwelijks bronnen te vinden waarin gegevens over hun (kortstondige) bestaan zijn opgeslagen. En voorzover ze langer bestaan, opereren ze vaak in belangrijke mate als advertentiemedium, maar nauwelijks voor een breder publiek, reden waarom ze ook in bronnen van reclamedragende media niet te vinden zijn. We voegden daaraan de mededeling toe, inmiddels de nodige stappen te hebben gezet om

onderzoek op dit gebied op gang te brengen (zie de volgende paragraaf).

Over de wijze waarop de uitbreiding van de werkingssfeer ten behoeve van persorganen van culturele minderheden tot stand kan worden gebracht, reikten we in het advies bouwstenen aan. Naar ons oordeel zou de groep die tot de werkingssfeer kan worden toegelaten zich, net als andere persorganen binnen de werkingssfeer, allereerst moeten beperken tot de persorganen die hun continuïteit in gevaar zien komen of die hun start niet kunnen effectueren. Ook dient vastgesteld te worden dat de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen. Met andere woorden: ook voor deze persorganen dient te gelden dat steun uit het Bedrijfsfonds 'er toe doet'. Een ander belangrijk kenmerk van deze bladen, net als van andere persorganen binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds, zal moeten zijn dat ze in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van politieke meningsvorming. Met 'gevarieerd deel' wordt bedoeld: betrekking hebbend op uiteenlopende sectoren van de samenleving. We gaan er daarbij van uit dat deze bladen niet alleen sectoren van de samenleving in het land van herkomst belichten, maar ook op substantiële wijze aandacht aan sectoren in de Nederlandse samenleving besteden. Verder zullen ook deze bladen moeten voldoen aan overige voorwaarden die aan persorganen binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds volgens de Mediawet gesteld worden.

Echter, ten aanzien van twee voorwaarden adviseerden wij een experimentele regeling uit te werken, die erin voorziet dat ook nieuwe persorganen van culturele minderheden steun kan worden geboden, en dat bestaande persorganen voor steun in aanmerking kunnen komen, ook wanneer ze een lagere verschijningsfrequentie hebben dan eenmaal per maand. We denken hierbij met name aan de volgende mogelijkheden:

1. verruiming van de werkingssfeer tot nieuwe bladen met een lagere verschijningsfrequentie dan dagbladen (verruiming van art. 130, derde lid, Mediawet);

2. verruiming van de werkingssfeer tot bestaande bladen

met een lagere verschijningsfrequentie dan eenmaal maandelijks (verruiming van art. 129, 2e lid onder d, MW).

Ook voor deze persorganen zou net als voor andere bladen binnen de huidige werkingssfeer van het Bedrijfsfonds dienen te gelden dat ze regelmatig verschijnen. De eis van een ten minste maandelijkse verschijning zou deze persorganen echter te weinig ruimte bieden, vandaar dat we adviseerden voor persorganen gericht op culturele minderheden, de voorwaarde te hanteren dat ze ten minste eenmaal per kwartaal verschijnen. Dat zou zowel voor bestaande als voor nieuwe persorganen gericht op culturele minderheden dienen te gelden. Daartoe zouden de desbetreffende bepalingen in artikel 129 en 130 van de Mediawet dienen te worden aangepast. De beoogde verruiming voor persorganen van culturele minderheden zou in plaats van wijziging van de vorengenoemde artikelen ook kunnen worden geëffectueerd door een nieuw artikel na art. 130 MW op te nemen, waarin de algemene mogelijkheid van een experimentele regeling wordt vastgelegd die dan bij algemene maatregel van bestuur nader kan worden ingevuld.

Omdat nog veel onduidelijk is over hoe deze uitbreiding van de werkingssfeer uiteindelijk zal gaan functioneren, adviseerden wij deze aanvullende steunmogelijkheden voor persorganen gericht op culturele minderheden een experimentele basis te geven. Wij denken hierbij aan een regeling voor vier jaar, die in het derde jaar wordt geëvalueerd en alleen dan na het vierde jaar wordt gecontinueerd wanneer de evaluatie inzake de effectiviteit van de regeling positief uitpakt. In samenhang hiermee adviseerden wij voor deze experimentele regeling voor die vierjarenperiode in totaal ten hoogste f 6 miljoen te reserveren (f 1,5 miljoen per jaar). Dat bedrag zou voor dat doel binnen de huidige middelen van het Bedrijfsfonds kunnen worden 'geormerkt'. Om te bereiken dat deze aanvullende steunmogelijkheid voor meerdere persorganen openstaat, gaven we de staatssecretaris verder in overweging de hoogte van het steunbedrag per persorgaan per jaar te bepalen op ten hoogste f 250.000,-.

Op 17 september van het verslagjaar bood de Raad voor Cultuur de staatssecretaris een advies aan over diens notitie

Media- en Minderhedenbeleid van juni daaraan voorafgaand. De Raad kwam daarin onder meer tot de conclusie, dat in genoemde notitie onvoldoende aandacht besteed is aan de perssector. Tevens sprak de Raad de vrees uit dat de voorgestelde verruiming van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds nog enige tijd op zich zou laten wachten.

In een brief aan de Tweede Kamer d.d. 5 oktober stelde de staatssecretaris de Raad op dit punt gerust. Hij kondigde daarin onder meer aan, het voornemen te hebben op korte termijn de voor deze verruiming benodigde wetwijziging voor te stellen. In een overleg met de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen op 25 oktober van het verslagjaar stelde de staatssecretaris tevens in het uitzicht nog in dit verslagjaar een aparte nota te zullen uitbrengen over de positie van de pers in het kader van het media- en minderhedenbeleid. In die nota zullen de voorstellen worden opgenomen voor de verruiming van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds. Later in 2000 zal dan de daarop betrekking hebbende wetgeving aan de orde komen. Tevens gaf de staatssecretaris in dat overleg met de Kamer alvast te kennen, dat er voor bladen gericht op minderheden een geoormerkt budget van f 1,5 miljoen. vrij zal komen en dat de experimentele regeling, waarvoor de wet dient te worden aangepast, na drie jaar geëvalueerd zal worden.

Bij het afsluiten van de tekst van dit jaarverslag had de staatssecretaris de aangekondigde nota nog in voorbereiding.

2. J. Demmenie en N.E. Spits, 'Bladen voor culturele minderheden in Nederland. Een inventarisatie van gedrukte media (kranten, tijdschriften, nieuwsbrieven, informatiebulletins) gemaakt voor en door culturele minderheden in Nederland'. Onderzoek in opdracht van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Den Haag, december 1999.

3.3.4. *Inventarisatie minderhedenbladen*

In oktober van het verslagjaar verleenden wij twee onderzoekers, te weten mevrouw drs. J. Demmenie en mevrouw drs. N.E. Spits, opdracht voor een inventarisatie van alle bestaande gedrukte media gemaakt voor en door culturele minderheden in ons land. Eind 1999 kwamen de resultaten van dit inventarisatieonderzoek in een conceptrapport beschikbaar. Het definitieve rapport boden wij in maart 2000 aan de staatssecretaris aan.²

De onderzoekers concludeerden in hun rapport dat het moeilijk blijkt te zijn een volledig betrouwbare inventarisatie

van bladen voor culturele minderheden in Nederland te geven. De markt van bladen voor culturele minderheden kent overwegend kleine kranten, vaak verschijnend als een nieuwsblad. Deze bladen worden onaangekondigd in de markt gezet en verdwijnen vervolgens ook weer snel. Om die reden zijn er nauwelijks bronnen te vinden waarin gegevens over hun (kortstondige) bestaan zijn opgeslagen.

In dit onderzoek was gestreefd naar een inventarisatie van alle (in het najaar van 1999) bestaande gedrukte media met nieuws en andere informatie bestemd voor of gemaakt door culturele minderheden in Nederland. Tot culturele minderheden werden hier eerste en tweede generaties Turken, Marokkanen, Surinamers, Antillianen, Molukkers, Indische Nederlanders, Chinezen, Zuid-Europeanen, vluchtelingen en immigranten uit diverse landen in de Derde Wereld en Oost-Europa gerekend. Blijkens deze inventarisatie verschenen aan het einde van het verslagjaar in Nederland 192 bladen voor culturele minderheden. Van deze bladen werden er 102 via een adres in Nederland uitgegeven. De overige 90 werden niet in Nederland gemaakt, maar waren hier wel verkrijgbaar.

Uit het onderzoek bleek verder dat van de 102 in Nederland vervaardigde bladen er 33 op een grote doelgroep gericht waren, namelijk op alle culturele minderheden in Nederland of geïnteresseerden in de multiculturele samenleving. De andere 69 bladen richtten zich op één of meer specifieke groepen culturele minderheden. Tweederde (68) van deze 102 bladen werd landelijk uitgegeven en eenderde (34) regionaal. Vele bladen kenden een lage verschijningsfrequentie: bijna de helft (47 van de 102) werd minder dan zes keer per jaar op de markt gebracht. Meer dan de helft (58 van de 102) van de bladen hadden een oplage van minder dan 10.000 exemplaren.

Bij het aanbieden van dit rapport lieten wij de staatssecretaris tevens weten voornemens te zijn een dergelijke inventarisatie periodiek te laten vervaardigen.

B HOOFDSTUK 4

FINANCIËLE MIDDELEN

4.1.	Inleiding	75
4.2.	Jaarrekening	80
4.3.	Accountantsverklaring	91

- 4.1. **INLEIDING** Voordat in dit hoofdstuk de jaarrekening van ons fonds over 1999 wordt gepresenteerd, geven wij eerst een overzicht van de bronnen van de financiële middelen van ons fonds en de wijze waarop wij over deze middelen beschikken.

Herkomst financiële middelen · De financiële middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers zijn oorspronkelijk afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame. De eerste middelen verkregen wij in de vorm van dotaties in het kader van de etherreclame compensatie-uitkeringen die de pers ter beschikking werden gesteld in de periode 1967 tot en met 1973. Daarnaast ontvingen wij middelen uit de opbrengsten van een tijdelijke opslag van 5 procent op de tarieven van de etherreclame gedurende de jaren 1973 tot en met 1976.

In verband met de Compensatieregeling voor Dagbladen werden in de jaren 1983, 1985 en 1987 dotaties gedaan. In 1988 ontvingen wij eveneens een dotatie ten behoeve van de uitvoering van de in de vorige zin genoemde regeling, maar nu op grond van de op 1 januari van dat jaar in werking getreden Mediawet. Deze voor de Compensatieregeling ter beschikking gestelde middelen waren evenals voorheen afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame.

Naast deze dotaties uit het verleden hebben wij ook inkomsten uit rentebaten. Deze rentebaten worden voornamelijk ontvangen uit beleggingen en voor een klein deel uit kredieten, die wij in het kader van onze taken op het gebied van de individuele steunverlening verstrekken.

Financiële voeding sedert wijziging Mediawet in 1991 · Sedert een wetwijziging in 1991 bepaalt de Mediawet dat de voor cultuur verantwoordelijke bewindspersoon – dit is thans de staatssecretaris van OC en W – jaarlijks zal vaststellen welk percentage van de inkomsten uit reclameboodschappen van

zowel de Stichting Etherreclame als van de commerciële omroepinstellingen die op grond van de wet toestemming hebben verkregen, jaarlijks wordt uitgekeerd ten behoeve van ons fonds. Dit percentage zal niet hoger dan 4 procent zijn. Op grond van de overweging dat ons fonds vooralsnog over voldoende financiële middelen beschikte om zijn taak naar behoren uit te voeren, is in de periode 1989 tot en met 1999 het hiervoor genoemde percentage jaarlijks door de verantwoordelijke bewindspersoon steeds op 0 gesteld en zijn dus geen additionele financiële middelen ter beschikking gekomen. Ook voor 2000 verwachten wij hetzelfde.

Financieel beheer · Als zelfstandig bestuursorgaan voert het Bedrijfsfonds zelfstandig het beheer over de financiële middelen. Over de wijze waarop wij ons gedurende het verslagjaar van deze taak hebben gekweten, geven wij nadere gegevens in de hiernavolgende balans, de staat van baten en lasten en de toelichting op beide. Ter vergelijking zijn de cijfers over 1998 bijgevoegd.

Op grond van artikel 126 van de Mediawet behoeven onze jaarlijkse begroting en onze jaarrekening goedkeuring van de staatssecretaris van OC en W. Onze jaarrekening over 1998 verkreeg in de loop van het verslagjaar deze goedkeuring. Datzelfde gold voor de begroting van ons fonds voor 2000.

Gezien onze wettelijke taak op het gebied van financiële steunverlening aan individuele persorganen en gelet op de omvang op de inherente risico's die bij het verstrekken van financiële steun in de vorm van een krediet voor ons fonds uit die wettelijke taak voortvloeien, achten wij het opnemen op de balans van het Bedrijfsfonds van een Voorziening risico's kredietverlening noodzakelijk. Jaarlijks bij de voorbereiding van onze jaarrekening bekijken wij per afzonderlijk verstrekt krediet of er aanleiding is de voorziening aan te passen.

Nationale Investeringsbank (NIB) · De NIB fungeert reeds lang als intermediair bij de financiële steunverlening uit het fonds bij kredietverstrekking aan afzonderlijke persorganen. De bank stelt in overleg met ons kredietoffertes op, waarin de vorm en de voorwaarden van de financiële steunverlening zijn

vastgelegd. De hieruit voortvloeiende kredietovereenkomst wordt dan ook tussen het desbetreffende persorgaan en de NIB namens ons afgesloten. De bank beheert voor ons de verstrekte kredieten, administreert de ontvangsten van aflossingen en rentebedragen, controleert als eerste of kredietvoorwaarden worden nageleefd en signaleert een eventueel in gebreke blijven van kredietnemers in dit opzicht. Met betrekking tot deze zaken voeren wij indien nodig overleg met de NIB.

Tevens stelt de bank in bepaalde gevallen en op ons verzoek een financieel-economisch onderzoek in bij persorganen die bij ons een aanvraag om financiële steun hebben ingediend. Voor een dergelijk onderzoek kunnen wij ons echter ook tot andere deskundigen wenden.

Millenniumproblematiek · Ook het Bedrijfsfonds voor de Pers kreeg de afgelopen jaren te maken met de mogelijkheid dat geautomatiseerde systemen bij de overgang naar het jaar 2000 problemen zouden geven. Het ministerie van OC en W richtte een speciale projectorganisatie Millennium (ProMille) op met als taken controleren, coördineren en faciliteren ten aanzien van het millenniumprobleem. Sectoren waarop deze projectorganisatie zich richtte, waren onder meer de zelfstandige bestuursorganen en (cultuur)fondsen. Ook het Bedrijfsfonds werd hierover in het voorjaar van 1998 benaderd, waarbij expertise en concrete hulpmiddelen werden aangeboden bij het inventariseren van mogelijke problemen en bij het maken van een plan van aanpak. Inmiddels had het kabinet besloten additionele middelen beschikbaar te stellen ter dekking van de millenniumkosten voor vitale bedrijfsprocessen waarbij millenniumproblemen zullen ontstaan als gevolg van niet-millenniumbestendige hard- en software. Daarbij had het kabinet in het bijzonder het oog op financiële en administratieve processen (bezoekers, klanten, personeel, salarissen) en de gebouwgebonden installaties (liften, beveiligingssystemen, klimaatbeheersing en telefooncentrales). Per brief van 9 december 1998 bood de staatssecretaris het Bedrijfsfonds een eenmalige tegemoetkoming voor alle te maken millenniumkosten aan, ter grootte van f 47.000,-. Dit bedrag dien-

de te worden aangewend voor de oplossing van het millenniumvraagstuk, waarbij het eventueel resterende deel hiervan gebruikt zou kunnen worden voor andere doeleinden binnen de taakstelling van het Bedrijfsfonds. Het bureau van het Bedrijfsfonds besteedde f 28.726,- van deze tegemoetkoming aan vervanging van die verouderde onderdelen van de IT-infrastructuur die naar verwachting millenniumproblemen zouden kunnen geven. Bovendien werden uit dat deel van de tegemoetkoming de kosten betaald voor het inschakelen van een automatiseringsadviseur.

In maart van het verslagjaar concludeerde de projectleider Millennium van het ministerie van OCenW dat het Bedrijfsfonds door deze maatregelen voldoende was toegerust om het millenniumtraject succesvol af te ronden. In oktober liet genoemde projectleider ons weten dat de overgangsmaatregelen die genomen waren om zoveel mogelijk millenniumproblemen te voorkomen en de voorgenomen noodmaatregelen voor het geval er toch onverhoopt iets mis zou gaan, voldeed aan de eisen die ProMille hieraan had gesteld. Indien ook nog op de naleving van de maatregelen zou worden toegezien, zou de millenniumwende met vertrouwen kunnen worden toegezien. De overgang naar het jaar 2000 leverde, zoals werd verwacht, geen enkel probleem bij de geautomatiseerde systemen van het Bedrijfsfonds op. Het resterende deel ad f 18.274,- van de tegemoetkoming die het Bedrijfsfonds voor de Pers voor de oplossing van het millenniumvraagstuk van de staatssecretaris had ontvangen, werd toegevoegd aan de voor de taakstelling beschikbare middelen van het Bedrijfsfonds.

JAARREKENING

JAARREKENING**BALANS** (in guldens)

31 12 1999	31 12 1998	ACTIVA
P.M.	P.M.	
		Inrichting en inventaris
		Belegde middelen
—	40.000.000	Leningen u/g
		Vorderingen
3.734.571	3.014.781	Steunverleningskredieten
1.223.014	2.642.740	Te vorderen interest
45.258	43.704	Vooruitbetaalde en te ontvangen bedragen
<u>5.002.843</u>	<u>5.701.225</u>	
40.002.040	6.787	Liquide middelen
<u>45.004.883</u>	<u>45.708.012</u>	

31 12 1999	31 12 1998
24.485.557	23.347.944
<u>-597.780</u>	<u>1.137.613</u>
23.887.777	24.485.557
2.968.371	2.513.781
<u>15.000.000</u>	<u>15.000.000</u>
17.968.371	17.513.781
189.000	—
372.934	2.750.000
<u>2.586.801</u>	<u>958.674</u>
2.959.735	3.708.674
<u>45.004.883</u>	<u>45.708.012</u>

PASSIVA

Vermogen

Vermogen begin boekjaar
Saldo boekjaar

Voorzieningen

Voorziening kredietverlening
Voorziening uitvoering Compensatie-
regeling voor Dagbladen

Verplichtingen uit hoofde van steunverleningskredieten

Kortlopende schulden

Kredietinstellingen
Overige schulden en overlopende passiva

STAAT VAN BATEN EN LASTEN (in guldens)

	1999	1998	BATEN
			Interestbaten
1.207.260	2.650.000		Leningen u/g
-9.756	-73.347		Leningen o/g
1.414.814	-2.999		Liquide middelen
	2.612.318	2.573.654	
	18.274	1.942	Overige baten
	2.630.592	2.575.596	
			LASTEN
			Individuele steunverlening
			Subsidies:
			– Financiële steun t.b.v. persorganen
			– Financiële steun t.b.v. onderzoek in opdracht van derden
1.377.850	309.000		
587.796	48.400		
1.965.646	357.400		
28.095	-		Voorbereidings- en uitvoeringskosten
454.590	296.000		Voorziening kredietverlening
	2.448.331	653.400	
	77.554	1.442	Onderzoekskosten
			Apparaatskosten
155.104	124.222		Bestuurskosten
296.593	369.625		Personeelskosten
188.506	199.227		Bureaunkosten
62.284	90.067		Algemene kosten
	702.487	783.141	
	- 597.780	1.137.613	Saldo

TOELICHTING BIJ DE JAARREKENING 1999

Algemeen

Het Bedrijfsfonds voor de Pers is ingesteld op grond van artikel 123 van de Mediawet welke is ingegaan op 1 januari 1988. De wet is sindsdien enige malen aan wijziging onderhevig geweest. De bepalingen in de Mediawet zijn nader uitgewerkt in het Mediabesluit. Het fonds heeft rechtspersoonlijkheid.

Doelstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers is het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers voorzover die van belang is voor de informatie en opinievorming. Taken van het Bedrijfsfonds zijn onder andere het verlenen van financiële steun ten behoeve van persorganen en het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers. De verantwoordelijkheid voor het cultuur- en mediabeleid berust bij de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW).

De financiële steunverlening kan volgens de Mediawet en het Mediabesluit als volgt plaatsvinden:

- als steun aan afzonderlijke persorganen in de vorm van kredieten en kredietfaciliteiten ten behoeve van een project gericht op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode;
- als steun aan afzonderlijke persorganen in de vorm van een uitkering ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van een persorgaan indien het project niet op doeltreffende wijze kan worden uitgevoerd met behulp van een krediet of kredietfaciliteit;

- als steun in de vorm van een uitkering ten behoeve van dagbladen, waarvan de exploitatie in het jaar waarover steun wordt verleend verlieslijdend is geweest als gevolg van hun oplage en verspreidingspositie, de zogenaamde Compensatieregeling voor Dagbladen;

- als steun in de vorm van een uitkering voor gezamenlijke projecten van persorganen, gericht op structurele verbetering van de exploitatiepositie van die persorganen binnen een redelijke termijn;

- als steun in de vorm van een uitkering ten behoeve van organisatieonderzoek gericht op de structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan;

- als steun in de vorm van een uitkering voor onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel mits het onderzoek past in de doelstellingen van het fonds.

Sedert het in werking treden van de Mediawet op 1 januari 1988 werd jaarlijks door de verantwoordelijke bewindspersoon bepaald of bedragen aan het Bedrijfsfonds voor de Pers ter beschikking werden gesteld ten behoeve van de financiële steunverlening door het fonds. Eind 1991 is de Mediawet op een aantal punten gewijzigd in het kader van de Wet Landelijke Commerciële Omroep. Een aanpassing van de wijze van financiële voeding van het Bedrijfsfonds maakte deel uit van deze wetswijziging.

Bepaald is dat de verantwoordelijke bewindspersoon jaarlijks zal vaststellen welk percentage van de inkomsten van de Stichting Etherreclame en van de inkomsten van commerciële omroepinstellingen, die op grond van de wet toestemming hebben gekregen als

bedoeld in artikel 71b van de Mediawet, wordt uitgekeerd ten behoeve van het fonds. De wet bepaalt verder dat dit percentage niet hoger zal zijn dan 4 procent.

Vanaf het jaar 1989 tot en met het jaar 1999 zijn voor het Bedrijfsfonds geen financiële middelen beschikbaar gekomen uit hoofde van de daartoe in de Mediawet getroffen regelingen, omdat naar het oordeel van de verantwoordelijke bewindspersoon, de financiële middelen, waarover het fonds reeds beschikte, voldoende waren te achten voor de uitoefening van de functie van het Bedrijfsfonds in deze jaren. Het bestuur van het fonds verwacht dat ook voor 2000 het voedingspercentage door de staatssecretaris van OCenW op 0 zal worden gesteld.

In het kader van de ontwikkeling van het mediabeleid wordt bij het ministerie van OCenW in de huidige fase gewerkt aan een

herijking van het persbeleid. In het licht van die herijking heeft het fonds in september 1997 een essay het licht doen zien over de kansen en bedreigingen die voor de pluriformiteit van de pers uitgaan van de ontwikkelingen die zich op zowel maatschappelijk als technologisch gebied hebben voorgedaan sedert de totstandkoming van het fonds in 1974. Met het essay beoogt het fonds tevens het overheidsbeleid ten aanzien van de media, met speciaal oog voor het persbeleid, een nieuwe plaats te geven in de ontwikkelingen zoals deze zich naar verwachting in de toekomst, gezien op middellange termijn, voor zouden kunnen doen. Dit beleidsessay is in het najaar van 1998 met de staatssecretaris van het ministerie van OCenW, de heer dr. F. van der Ploeg, besproken en heeft in 1999 tot nadere voorstellen omtrent de ondersteuning van bladen voor culturele minderheden geleid.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De activa en passiva zijn opgenomen voor de nominale waarde tenzij anders is vermeld. Ten laste van de Staat van Baten en Lasten zijn in het verleden voorzieningen gevormd voor nog te verrichten uitkeringen met betrekking tot de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen.

Gedurende het boekjaar worden, indien nodig, de voor de uitvoering van de regelingen begrote bedragen ten laste van de staat van baten en lasten gedoteerd aan de voorziening. Onttrekkingen aan de voorziening vinden plaats bij door het bestuur van het Bedrijfsfonds genomen besluiten tot uitkering aan dagbladen.

Uitkeringen aan persorganen uit hoofde van de steunverlening, die niet het karakter hebben van een kredietverlening, worden als last verantwoord in het verslagjaar waarin door het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers een besluit tot uitkering is genomen.

Op grond van de Mediawet kan individuele financiële steunverlening in de vorm van kredieten en kredietfaciliteiten aan persorganen

onder andere plaatsvinden, indien de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen. Gezien de omvang van de kredietverlening en gelet op de inherente risico's die voor het Bedrijfsfonds voor de Pers uit de wettelijke taak voortvloeien wordt een voorziening noodzakelijk geacht. Bij de bepaling van de hoogte van de voorziening wordt uitgegaan van de specifieke risico's in elk van de uitstaande kredieten. De mutaties in deze voorziening worden in de Staat van Baten en Lasten verantwoord onder het hoofd 'Voorziening kredietverlening'.

Bij de kredietverlening aan persorganen is in het algemeen overeengekomen dat er rente over het verstrekte krediet moet worden voldaan. In sommige gevallen wordt gelijktijdig bepaald dat indien aan de voorwaarden van het krediet wordt voldaan, de rente geheel of gedeeltelijk kan worden kwijtgescholden. Om deze reden worden rentebaten uit dezen hoofde eerst na ontvangst in de jaarrekening verwerkt.

De overige lasten en baten worden verantwoord in het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Balans

Inrichting en inventaris

Aanschaffingen worden in het jaar van aanschaf volledig afgeschreven. In 1999 is in verband hiermee f 2.890 als kosten verantwoord onder bureaunkosten.

31 12 1999 31 12 1998

Belegde middelen

Lening u/g

Dit betreft de volgende verstrekte onderhandse geldlening: 6,625 procent Staat der Nederlanden, looptijd 02 01 1989 tot 02 01 2002

Het aan de Staat der Nederlanden geleende bedrag bestaat uit vier leningen van f 10.000.000 elk. Op 2 januari 1999 is deze lening in zijn geheel vervroegd afgelost.

- **40.000.000**

Vorderingen

Steunverleningskredieten

1999 1998

3.014.781 3.014.781
719.790 -
3.734.571 **3.014.781**

Stand 1 januari
Bij: verstrekte nieuwe kredieten
Stand 31 december

31 12 1999 31 12 1998

Te vorderen interest

1.223.014 -
- 2.642.740
1.223.014 **2.642.740**

Deposito
Leningen u/g

31 12 1999 31 12 1998

Vooruitbetaalde en te ontvangen bedragen

17.790 17.890
23.113 21.477
2.493 2.183
1.862 2.154
45.258 **43.704**

Waarborgsommen
Huur en servicekosten pand
Vooruitbetaalde kopieerkosten
Overige

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen per 31 december 1999 bestaat uit de op de bankrekeningen beschikbare middelen. De onder de liquide middelen opgenomen deposito's zijn als volgt samengesteld:

Bedrag	Looptijd	Rente
f 10.000.000	24 02 1999-24 02 2000	3,00%
f 10.000.000	24 02 1999-25 02 2002	3,35%
f 10.000.000	24 02 1999-24 02 2004	3,65%
f 10.000.000	24 02 1999-24 02 2009	4,40%

1999

1998

Voorzieningen

Voorziening kredietverlening

Stand 1 januari

Bij: toevoeging ten laste van het resultaat

Stand 31 december

2.513.781	2.217.781
454.590	296.000
<u>2.968.371</u>	<u>2.513.781</u>

Voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen

Betreft de voorzieningen voor de te verrichten uitkeringen met betrekking tot de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Het Bedrijfsfonds heeft in haar essay *Vernieuwend persbeleid* geconcludeerd dat de compensatieregeling niet past in een persbeleid dat is gericht op openheid en vernieuwing. Aangezien de politieke besluitvorming over het nieuwe persbeleid nog niet is afgerond, heeft het bestuur van het Bedrijfsfonds besloten de voorziening vooralsnog te handhaven.

Het saldo ultimo 1999 bedraagt ongewijzigd f 15 miljoen.

31 12 1999	31 12 1998	Kortlopende schulden
		<i>Kredietinstellingen</i>
		F. van Lanschot Bankiers NV
		De specificatie luidt als volgt:
-	2.750.000	Roll-over faciliteit
372.934	-	Rekening-courant
<u>372.934</u>	<u>2.750.000</u>	
		<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>
2.275.855	637.334	Uitkeringen uit hoofde van individuele steunverlening
200.000	200.000	Vorbereidings- en uitvoeringskosten Compensatieregeling voor Dagbladen
110.946	121.340	Overige
<u>2.586.801</u>	<u>958.674</u>	

Staat van baten en lasten

1999	1998	Steunverlening persorganen
		<i>Individuele steunverlening</i>
		Subsidies
		Staat van baten en lasten
		Financiële steun ten behoeve van persorganen:
150.000		Stichting Media voor Mensen met een Verstandelijke Handicap (MMVH) ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van het maandblad OKEE-krant
154.850		Casas Media BV ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van de exploitatie van de Landelijke Allochtonenkrant
550.000		Stichting Bijeen ten behoeve van het maandblad Bijeen
970.000		Nedag Beheer ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van de exploitatie van het Nederlands Dagblad
-447.000		Boom Pers Courantenuitgeverij BV ten behoeve van Zuid-Oost-Nieuws (voorheen Coevorder Courant), dit betreft de terugnemering van een toezegging uit 1997.
	-22.000	Stichting Alerta ten behoeve van een tweejarige reorganisatie van de exploitatie van Alerta
	80.000	Stichting de Bazuin ten behoeve van het opinieblad De Bazuin
	133.000	Drukkerij en Uitgeverij F.D. Hoekstra BV ten behoeve van de Mid-Frieslander
	118.000	Stichting Nieuw Israëlietisch Weekblad inzake een organisatie-onderzoek
1.377.850	309.000	

1999	1998	
		Financiële steun ten behoeve van onderzoek in opdracht van derden:
162.500	32.500	Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit (Cebuco)
		ten behoeve van een katernenonderzoek (proefonderzoek)
84.500		Congres Vrouwen in de Media 1999 ten behoeve van het
		onderzoek in het kader van de voorbereiding van het congres
		Vrouwen in de Media 1999
218.500		Stichting Krant in de Klas (NUV/NDP) ten behoeve van de tweede
		fase van het onderzoek naar de ontwikkeling van de krantlees-
		gewoonte onder jongeren
98.600		Nederlands Uitgeversverbond, Groep Nederlandse Dagbladpers
		(NUV/NDP) ten behoeve van een onderzoek alternatieven
		dagbladbezorging
23.696		Vakgroep Sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen
		ten behoeve van het onderzoek naar informatiezoekgedrag en
		politieke kennis van parlementair journalisten
	40.900	Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit (Cebuco)
		ten behoeve van een onderzoek naar zwakke segmenten
		van de lezersmarkt.
	-67.500	Stichting Krant in de Klas (NUV/NDP) ten behoeve van de tweede
		fase van het onderzoek naar de ontwikkeling van de krantlees-
		gewoonte onder jongeren
	42.500	Stichting Lezen voor Iedereen ten behoeve van het onderzoek
		naar de haalbaarheid en de marktmogelijkheden van een
		persorgaan, gericht op personen die moeilijkheden ondervinden
		bij het begrijpend lezen.
587.796	48.400	
<u>1.965.646</u>	<u>357.400</u>	

Voorziening kredietverlening

Verwezen wordt naar de specificatie onder het hoofd

'Voorziening kredietverlening' op bladzijde 87

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 1999 van het Bedrijfsfonds voor de Pers te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het fonds. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelich-

tingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van het fonds daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 1999 en van het resultaat over 1999 in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Den Haag, 24 mei 2000

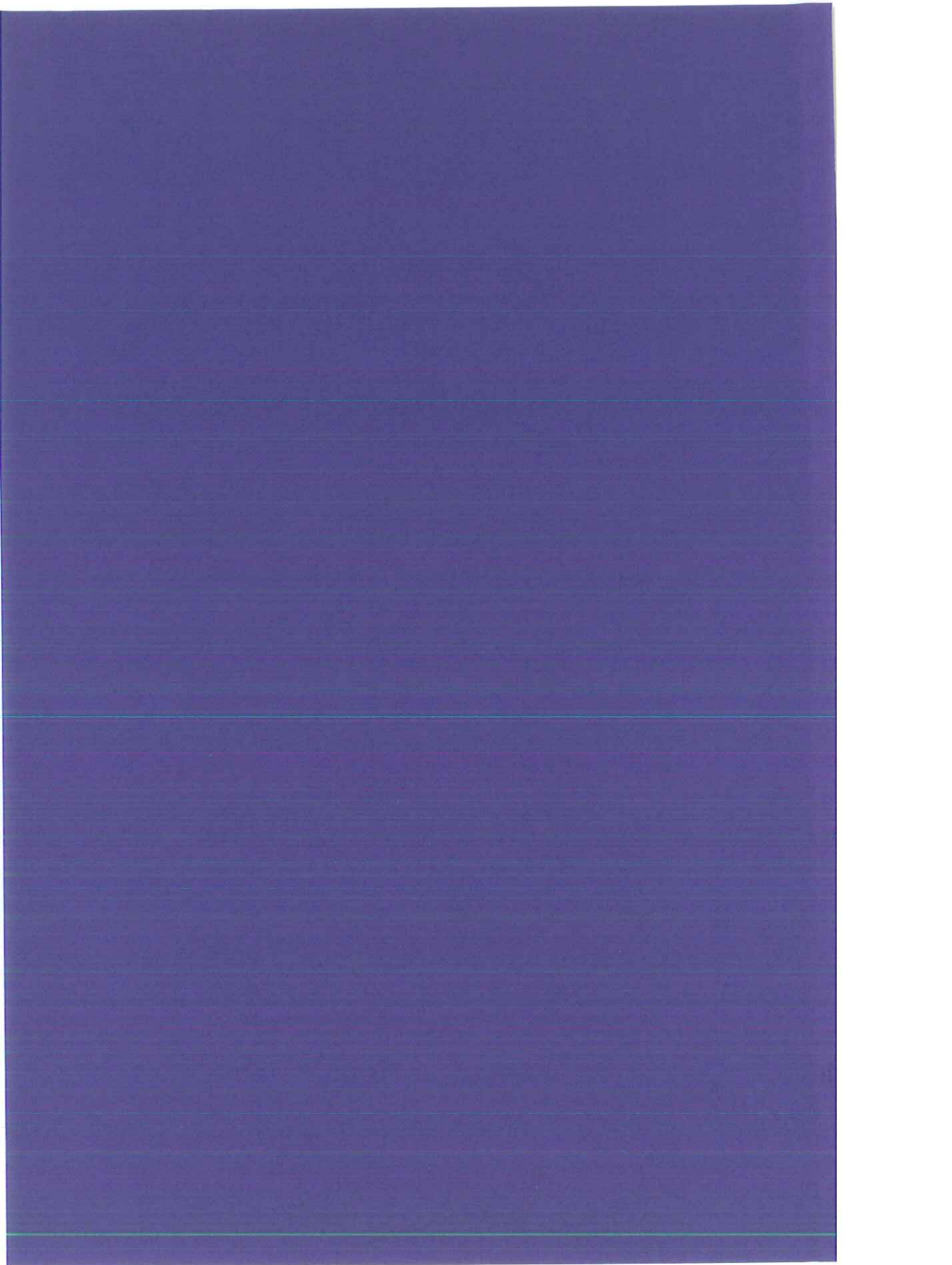
KPMG Accountants NV

C APPENDICES

I	Ontwikkelingen in de Pers	95
II	Overzicht van steunverlening door het Bedrijfsfonds voor de Pers door de jaren heen	103
III	Publicaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers	109

C APPENDIX I

ONTWIKKELINGEN IN DE PERS

INLEIDING Reeds een aantal jaren nemen wij in ons jaarverslag een overzicht op met gegevens over ontwikkelingen in de pers. De tabellen in deze appendix bij het jaarverslag over 1999 hebben, evenals het voorgaande jaar, slechts betrekking op de dagbladsector, de sector waarover de meeste gegevens voorhanden zijn. Het fenomeen 'gratis dagbladen' is nieuw in Nederland. De dagbladen Metro en Spits worden gratis verspreid bij distributiepunten op stations. In de tabellen in deze appendix zijn de gegevens van die bladen nog niet meegenomen omdat de ontwikkelingen nog vers zijn.

De cijfers in de tabellen zijn geactualiseerd en geven aan welke ontwikkelingen in 1999 hebben plaatsgevonden. De cijfers over een aantal voorafgaande jaren zijn opgenomen om de ontwikkelingen over een langere periode in beeld te brengen. De cijfers geven een overzicht over de afgelopen jaren van aantallen en oplagen van dagbladen, van aantallen dagbladondernemingen, van marktaandelen van alle dagbladondernemingen, uitgedrukt als percentage van de totale oplage van alle dagbladen en tenslotte van de redactionele en aanbiedersconcentratie. In de toelichtingen van de tabellen worden enkele tendensen signaleerd om het lezen van de tabellen te vergemakkelijken.

Voor de berekening van de oplagecijfers is grotendeels gebruikgemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor Couranten-publiciteit (Cebuco). Daarnaast is materiaal gebruikt van De Journalist en het Handboek van de Nederlandse Pers en Publiciteit. De cijfers betreffende het aantal bladen met een zelfstandige hoofdredactie hebben betrekking op het einde van het kalenderjaar. Het Cebuco-oplagecijfer tot en met 1997 (waarvan gebruik is gemaakt voor de oplagecijfers van alle dagbladen) is de som van het gemiddeld aantal abonnees van alle dagbladen in de maand september en de gemiddelde losse verkoop in de periode 1 juli tot en met 30 juni. Voor de cijfers vanaf 1998 heeft het Cebuco een andere meetmethode toegepast. Het grote verschil met de voorgaande methode is dat ook bij de abonnementen nu een jaargemiddelde wordt gemeten (over 1 juli t/m 30 juni).

TABEL 1 DAGBLADEN: AANTALLEN EN OPLAGEN

Aantal zelfstandige hoofdreducties	1999	1998	1997	1996	1995
specialistisch	4	4	4	4	4
regionaal	26	26	27	27	28
landelijk	7	7	7	7	7
Totaal	37	37	38	38	39
Betaalde oplagen					
specialistisch	103.385	100.954	101.101	99.454	96.006
regionaal	2.404.681	2.432.213	2.664.919	2.674.457	2.689.647
landelijk	1.969.366	1.981.539	1.987.037	2.010.634	1.996.913
Totaal	4.477.432	4.514.706	4.753.057	4.784.545	4.782.566
index totaal	93,62	94,40	99,38	100,04	100,00

Tabel 1 In tabel 1 zijn het aantal dagbladen met een zelfstandige hoofdredactie en de oplagen van alle dagbladen weergegeven, waarbij een onderscheid is gemaakt naar de oriëntatie van de bladen, te weten: specialistisch, regionaal en landelijk. Vorig jaar zijn een paar kleine wijzigingen aangebracht in de berekeningswijzen. In het jaarverslag van vorig jaar wordt daarop uitgebreider ingegaan.

Toelichting In 1996 vermindert het aantal zelfstandige regionale hoofdredacties met één. Het al jaren aangekondigde samengaan van de Twentsche Courant en Dagblad Tubantia is namelijk nu formeel een feit. In 1997 is het aantal dagbladen met een eigen hoofdredactie gelijk gebleven. Op 1 januari 1998 gaan echter weer twee dagbladen samen verder: De Stem en het Brabants Nieuwsblad. Dat brengt het aantal zelfstandige regionale dagbladen vanaf 1998 op 26. Begin 1998 wordt ook De Courant

Nieuws van de Dag opgeheven. Dat heeft geen consequenties voor het aantal zelfstandige dagbladen, omdat gegeven de nauwe samenwerking met De Telegraaf de krant al niet als zelfstandig werd meegeteld. In 1999 is het aantal zelfstandige redacties niet veranderd.

De oplagecijfers laten een stagnatie zien vanaf 1995 en in 1997 zelfs een daling. De cijfers van 1998 zijn moeilijk vergelijkbaar met 1997. Om een vergelijking mogelijk te maken heeft het Cebuco ook voor 1997 volgens de nieuwe methode de oplagecijfers bepaald. Alle oplagecijfers vallen dan een stuk lager uit. In 1997 zou de totale oplage berekend volgens de nieuwe rekenmethode gelijk zijn aan 4.513.775. Dat is ruim 200.000 lager dan volgens de nieuwe methode. Een vergelijking tussen 1997 en 1998 waarbij beide volgens de nieuwe methode worden berekend, laat dus weer een lichte stijging zien van de totale oplage in 1998. In 1999

TABEL 2 DAGBLADONDERNEMINGEN: AANTALLEN

Aantal zelfstandige ondernemingen	1999	1998	1997	1996	1995
alleen specialistisch	4	4	4	4	4
alleen regionaal	5	5	5	7	7
alleen landelijk	2	2	2	2	2
overig (combinaties)	2	2	2	2	2
Totaal	13	13	13	15	15

blijkt er toch weer sprake te zijn van een echte daling.

Tabel 2 In tabel 2 is het aantal zelfstandige dagbladondernemingen over de laatste vijf jaar weergegeven. De cijfers geven de stand van zaken weer aan het einde van de desbetreffende jaren.

Toelichting In 1996 is de situatie stabiel. In 1997 wordt één van de laatste zelfstandige regionale dagbladondernemingen De Gooi- en Eemlander formeel door De Telegraaf overgenomen. De overname was al in 1996 aangekondigd. Daarnaast is in 1997 de Provinciale Zeeuwse Courant NV door het mediaconcern Wegener Arcade overgenomen. Al met al is dus het aantal zelfstandige dagbladondernemingen met twee afgenomen. In 1998 is het aantal zelfstandige dagbladondernemingen gelijk gebleven. In 1999 is er weer veel beweging in de dagbladsector. In september wordt aangekondigd dat VNU haar dagbladen gaat verkopen. Vier van de vijf regionale dagbladen zouden aan Wegener verkocht gaan worden. De vijfde betrokken VNU-krant, Dagblad De Limburger, zou verkocht gaan worden aan het Telegraaf-concern. In 1999 is er uiteindelijk nog niets

daadwerkelijk gebeurd omdat de verkoop onderzocht moet worden door de Nederlandse mededingingsautoriteit (NMa).

De hele periode van vijf jaar overziende, is de conclusie dat er in die tijd twee zelfstandige regionale ondernemingen zijn verdwenen.

Tabel 3 In tabel 3 is de ontwikkeling van de marktaandelen van alle ondernemingen weergegeven over een periode van vijf jaar. De rangorde is gebaseerd op de grootte van het marktaandeel dat de ondernemingen in 1999 hadden. De gegevens hebben steeds betrekking op de situatie aan het eind van het desbetreffende kalenderjaar. Als percentagebasis is de totale oplage binnen de dagbladsector genomen, dat wil zeggen: inclusief specialistische bladen en niet bij de NDP aangesloten dagbladen.

Toelichting Al vanaf 1995 heeft PCM-Holding het grootste marktaandeel van dagbladen in Nederland. Daarna volgt De Telegraaf. De twee grootste ondernemingen hadden in 1995 samen een marktaandeel van meer dan 50% (namelijk 54,46%); dat gezamenlijk marktaandeel is in 1996 nog heel licht gegroeid (54,66%). Maar de verschillen

TABEL 3

DAGBLADONDERNEMINGEN: MARKTAANDELEN
 (RANGORDE GEBASEERD OP 1999)

Uitgedrukt als percentage van de totale oplage van alle dagbladen

	1999	1998	1997	1996	1995
PCM-Holding	30,32	30,55	30,46	30,33	30,28
Holdingmij De Telegraaf	25,78	25,53	24,85	24,33	24,18
VNU-Dagbladengroep	17,27	17,28	17,47	17,28	17,34
Wegener	14,85	14,98	15,91	14,55	14,61
Noordelijke Dagbl. Combinatie	6,71	6,73	6,64	6,64	6,70
Prov. Zeeuwse Courant NV	-	-	-	1,28	1,30
Reformatiisch Dagblad	1,30	1,28	1,21	1,19	1,18
Gooi- en Eemlander	-	-	-	1,09	1,10
H. Sijthoff's Financieel Dagbl. BV	1,20	1,08	0,92	0,92	0,87
Nederlandse Dagbl. Stichting	0,74	0,68	0,64	0,63	0,62
Prov. Persveren. voor Friesland	0,47	0,47	0,48	0,46	0,45
Uitg. Agrarisch Dagblad (d.i. Misset)	0,45	0,49	0,46	0,48	0,54
Uitg. Cobouw (d.i. Ten Hagen, Kluwer)	0,41	0,41	0,40	0,39	0,33
Barnev. Drukkerij en Uitg. (BDU)	0,26	0,26	0,23	0,23	0,23
Staatsdrukkerij en uitgeverij	0,25	0,26	0,29	0,28	0,27

zijn miniem. De verdeling van marktaandelen is in 1996 bijna identiek aan de verdeling in 1995. In 1997 vertalen zich de overnames van Dagblad De Gooi- en Eemlander en de Provinciale Zeeuwse Courant NV in stijging van de marktaandelen van respectievelijk Holdingmij De Telegraaf en Wegener. De verandering in de andere aandelen is minimaal. In 1998 is de verandering in marktaandelen over de hele linie minimaal. Daaruit blijkt ook dat de nieuwe rekentechniek van het Cebuco alleen effect heeft op de absolute hoogte van oplage en niet op de onderlinge verhoudingen. Ook in 1999 is er weinig veranderd. Voor een deel is dat wellicht stilte voor de storm, gegeven de aangekondigde verkoop van de dagbladgroep door de VNU.

Tabel 4 In tabel 4 worden de aanbiedersconcentratie en de redactionele concentratie in Number Equivalents weergegeven. De cijfers geven de stand van zaken weer aan het

einde van het kalenderjaar. De twee maatstaven van concentratie geven een algemene indicatie van de mate waarin er sprake is van persconcentratie. Met redactionele concentratie wordt concentratie op dagbladniveau bedoeld, met aanbiedersconcentratie concentratie op het niveau van de onderneming. De mate van concentratie wordt uitgedrukt in Number Equivalents (NE). De exacte betekenis hiervan is beschreven in 'Persconcentratie in Nederland' (J.A. de Ridder; 1984; Amsterdam: VU-Uitgeverij; p. 47-48). De wijze waarop in deze appendix concentratie wordt berekend is vereenvoudigd ten opzichte van die waarop dat eerder gebeurde in het boek van De Ridder en in de eerdere jaarverslagen van het fonds tot en met 1997. Beide maatstaven worden uitgedrukt in aantallen, dat wil zeggen dat wanneer het cijfer daalt, er sprake is van een toename in concentratie en andersom. Om tot het 'aantal zelfstandige redacties' te komen wordt gewogen op basis

TABEL 4 CONCENTRATIEMAATSTAVEN DAGBLADEN

Jaar	Redactionele concentratie		Aanbiedersconcentratie	
	in NE	index	in NE	index
1980	25,06	100,00	13,75	100,00
1981	24,34	97,13	13,55	98,49
1982	22,84	91,14	13,49	98,13
1983	24,12	96,25	13,40	97,46
1984	24,12	96,25	13,30	96,71
1985	24,12	96,25	13,90	101,06
1986	25,59	102,11	14,00	101,83
1987	24,89	99,32	14,02	101,96
1988	21,74	86,75	12,16	88,42
1989	23,39	93,34	12,11	88,08
1990	23,14	92,34	11,15	81,10
1991	23,80	94,97	11,21	81,52
1992	23,28	92,90	9,85	71,61
1993	23,00	91,78	8,61	62,58
1994	21,92	87,47	7,44	54,07
1995	21,62	86,27	6,07	44,13
1996	21,31	85,04	6,08	44,21
1997	21,31	85,04	5,58	40,55
1998	20,59	82,16	5,61	40,78
1999	20,59	82,16	5,63	40,95

van redactionele samenwerkingsverbanden. Voor de berekening van het 'aantal zelfstandige aanbieders' vindt weging plaats op grond van grootte van de ondernemingen.

Toelichting Na een forse daling in 1994 en 1995 is het aantal aanbieders in 1996 bijna gelijk gebleven (in beide jaren is het aantal naar marktaandeel gewogen aanbieders afgerond gelijk aan 6,0). In 1997 heeft zich de dalende tendens van de afgelopen jaren weer doorgezet, waarna in 1998 een stabilisatie is opgetreden die ook in 1999 nog voortduurt. Het aantal naar zelfstandigheid en marktaandeel gewogen aanbieders is nu afgerond gelijk aan 5,63. De lichte stijging heeft te maken met het feit dat kennelijk de marktsituatie iets evenwichtiger geworden is.

De redactionele concentratie, het aantal naar zelfstandigheid gewogen dagbladen, daalde de afgelopen jaren minder spectaculair.

Terwijl toch het aantal dagbladen met een zelfstandige hoofdredactie zoals tabel 1 laat zien de afgelopen jaren wel is teruggelopen. De relatief geringe daling door de jaren heen hangt samen met het feit dat het proces heel wat geleidelijker verloopt dan de 'plotselinge' verdwijning van een 'zelfstandige' hoofdredactie suggereert. In de maat voor redactionele concentratie wordt rekening gehouden met allerlei verschillende vormen van samenwerking zodat de geleidelijkheid van het proces zichtbaar wordt gemaakt. Er zijn vooruitlopend op de eventuele verkoop van de VNU-dagbladen ook al gesprekken

gevoerd tussen de redactie van de VNU-bladen en de bladen van Wegener over samenwerking. Maar ook dat is in 1999 nog niet echt van de grond gekomen en dus ook nog niet in de cijfers verwerkt.

Toch zijn, ook als we een groot aantal jaren in ogenschouw nemen, de verschillen met aanbiedersconcentratie groot. De redactionele concentratie laat een licht dalende tendens zien (indexcijfer is gezakt naar 82,16 sinds 1980), terwijl het aantal naar zelfstandigheid en marktaandeel gewogen aanbieders met bijna tweederde is teruggelopen (indexcijfer is gezakt naar 40,95 sinds 1980).

C APPENDIX II

OVERZICHT VAN STEUNVERLENING
DOOR HET BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS
DOOR DE JAREN HEEN

STEUNVERLENING AAN AFZONDERLIJKE PERSORGANEN^a

Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
ACR: Vrije Volk en Rotterdams Nieuwsblad	uitkering	400.000,-	05 07 89	eenmalige reorganisatie van Avondbladen Combinatie Rotterdam (ACR)
ACR: Vrije Volk en Rotterdams Nieuwsblad	uitkering	183.333,-	11 02 89	organisatieonderzoek; dagbladen in 1991 opgeheven en opgegaan in Rotterdams Dagblad
Alerta	uitkering	51.500,-	21 01 97	eenmalige reorganisatie
Bazuin (De)	uitkering	154.000,-	10 08 95	1e jaar van eenmalige reorganisatie
Bazuin (De)	uitkering	102.500,-	07 02 97	2e jaar van eenmalige reorganisatie
Bazuin (De)	uitkering	80.000,-	20 05 98	3e jaar van eenmalige reorganisatie
Bijeen	uitkering	58.000,-	19 08 93	organisatieonderzoek; f50.217,- uitgekeerd
Bijeen	uitkering	350.000,-	07 06 94	eenmalige reorganisatie
Bijeen	uitkering	550.000,-	13 10 99	publiciteits- en marketingcampagne door de minister verstrekte garantie in afwachting van een beslissing die uiteindelijk negatief uitviel; blad in 1980 opgeheven
Bladeren	uitkering	40.000,-	20 10 80	omzetting huis-aan-huisblad in betaald nieuwsblad met aanvullende dekking
Bolswaards Nieuwsblad	uitkering	73.000,-	30 12 91	reorganisatie, nieuwe lay-out en herlancering; omgedoopt tot Zuid-Oost-Nieuws; uitgekeerde eerste tranche ad f 226.000,- omgezet in krediet wegens stopzetting uitgave
Coevorder Courant	uitkering	447.000,-	25 07 97	omzetting huis-aan-huisblad in betaald nieuwsblad met aanvullende dekking; omzetting begin '96 terugge- draaid
Drontens Nieuwsblad	uitkering	118.500,-	01 06 94	organisatieonderzoek; uitgekeerd f46.334,-
Friesch Dagblad	uitkering	50.000,-	14 06 93	eenmalige reorganisatie
Friesch Dagblad	uitkering	1.445.000,-	29 08 94	eenmalige reorganisatie
Frysk en Frij	uitkering	450.000,-	30 11 88	organisatieonderzoek; exploitatie van het blad in augustus 1993 gestaakt
Furore	uitkering	80.000,-	15 02 93	advertentiecampagne en modernisering lay-out; krediet in 1994 geheel afgelost
GAY Krant (De)	krediet	150.000,-	02 10 92	krediet in twee tranches voor formaatwijziging, resty- ling en internetinvesteringen; eerste tranche in 1999 uitgekeerd
GAY Krant (De)	krediet	402.800,-	03 09 99	krediet geheel afgelost
Gecombineerde (Nieuws- blad De)	krediet	300.000,-	17 09 84	eenmalige reorganisatie
Groene Amsterdammer (De)	uitkering	200.000,-	26 04 85	intensivering publiciteitsactiviteiten; in 1991 ver- lenging van rente- en aflossingsvrije periode verleend tot april 1995; in 1995 verlenging van deze periode ver- leend tot na de aflossing nieuw krediet; in 1999 samen- gevoegd met krediet van 04 05 95
Groene Amsterdammer (De)	krediet	465.000,-	20 02 87	promotieproject en redactionele vernieuwing; ultimo 1998 geheel ter beschikking gesteld; in 1999 besluit genomen om met krediet van 20 02 87 samen te voegen tot nieuw renteloos krediet; aflossing voorzover exploitatie dat toelaat
Groene Amsterdammer (De)	krediet	909.000,-	04 05 95	eenmalige reorganisatie
HN-Magazine	uitkering	330.000,-	24 09 93	

STEUNVERLENING AAN AFZONDERLIJKE PERSORGANEN

Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
Haagse Post	krediet	1.800.000,-	18 12 74	krediet waarvan na partiële kwijtschelding nog uitstaat ca. f 1,1 mln.; inmiddels omgezet in royalty-overeenkomst; HP in 1990 opgeheven en opgegaan in weekblad HP/De Tijd; uitgeverrechten blad in 1995 verkocht aan Audax
Haber (Turks-Nederlandse Weekkrant)	uitkering	200.000,-	15 01 85	eenmalige reorganisatie
Haber (Turks-Nederlandse Weekkrant)	krediet	75.000,-	15 01 85	eenmalige reorganisatie; krediet in 1986 afgeboekt wegens faillissement blad
Katholiek Nieuwsblad	krediet	650.000,-	07 02 85	promotieactiviteiten; in 1990 verlenging van rente- en aflossingsvrije periode verleend tot eind oktober 1992; in 1993 nogmaals verlenging tot 1 januari 1994; in september 1994 is f 50.000,- afgelost; per 1 januari 1995 is de looptijd van het krediet onbepaald geworden
Krant op Zondag (De)	krediet	4.000.000,-	11 07 91	medefinanciering van beleidsplan; blad in 1992 gefailleerd; ca. f 215.000,- terugontvangen
Landelijke Alloctonenkrant	uitkering	154.850,-	23 11 99	eenmalige reorganisatie; promotiecampagne
Mid-Frieslander (De)	krediet	133.000,-	07 05 98	medefinanciering van beleidsplan; krediet kan na uitvoering project worden omgezet in uitkering indien exploitatie krant onder handhaving redactionele zelfstandigheid is voortgezet
Nederlands Dagblad	uitkering	100.000,-	09 10 90	organisatieonderzoek
Nederlands Dagblad	uitkering	2.500.000,-	23 01 92	1e periode van eenmalig reorganisatieproject
Nederlands Dagblad	uitkering	680.000,-	06 01 94	2e periode van eenmalige reorganisatie; aanvulling op eerdere uitkering
Nederlands Dagblad	uitkering	970.000,-	28 12 99	eenmalige reorganisatie; internetproject
Nieuw Israëlietisch Weekblad	krediet	100.000,-	31 08 76	publiciteitscampagne; krediet inmiddels geheel afgelost
Nieuw Israëlietisch Weekblad	uitkering	118.000,-	14 04 98	uitkering ten behoeve van organisatieonderzoek; ultimo 1999 f 73.241,- ter beschikking gesteld
Nieuwe Bèta	uitkering	111.000,-	07 12 89	eenmalige reorganisatie; blad in 1991 opgeheven en opgegaan in Milieu Magazine
Nieuwe Bèta	krediet	250.000,-	07 12 89	eenmalige reorganisatie; blad in 1991 opgeheven en opgegaan in Milieu Magazine
Nieuwe Bèta	krediet	120.000,-	08 02 91	voortzetting reorganisatie; blad in 1991 opgeheven en opgegaan in Milieu Magazine
Nieuwe Linie (De)	krediet	683.000,-	14 03 80	overbrugging; kwijtschelden in verband met opheffing blad in 1982
OKEE-krant	uitkering	150.000,-	22 09 99	verzelfstandigingsplan
Het Parool	krediet	6.450.000,-	28 08 97	krediet ten behoeve van herlancering Het Parool, krediet kan na uitvoering project worden omgezet in uitkering indien exploitatie Het Parool onder handhaving van redactionele zelfstandigheid is gehandhaafd
Primeur (Weekbladpers)	uitkering	500.000,-	13 02 92	eenmalige reorganisatie van publicitaire activiteiten
Primeur (Wegener)	uitkering	1.000.000,-	23 03 94	eenmalige reorganisatie
Ravage	uitkering	41.300,-	15 06 95	1e bijdrage voor eenmalige reorganisatie

STEUNVERLENING AAN AFZONDERLIJKE PERSORGANEN

Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
Ravage	uitkering	23.000,-	08 09 97	2e bijdrage voor eenmalige reorganisatie
Streek (De)	krediet	85.000,-	01 07 77	f 12.910,- afgelost; restant kwijtescholden; weekblad in 1988 opgeheven
Suriname (Weekkrant)	uitkering	175.000,-	14 01 85	eenmalige reorganisatie
Suriname (Weekkrant)	uitkering	83.000,-	07 10 88	investering in zet- en printapparatuur
Suriname (Weekkrant)	krediet	150.000,-	14 02 90	investering in aanvullende zetapparatuur en ter medefinanciering van exploitatie
Suriname (Weekkrant)	krediet	600.000,-	28 10 92	(minus f 150.000,- aflossing krediet van 14 02 1990) reorganisatie; blad in 1997 gefailleerd
Tijd (Dagblad De)	uitkering	350.000,-	10 01 74	besluit tot steunverlening genomen nog voordat Bedrijfsfondsbestuur functioneerde; dagblad in 1974 opgeheven en opgegaan in weekblad De Tijd
Tijd (Weekblad De)	uitkering	700.000,-	10 03 89	eenmalige reorganisatie; blad in 1990 opgeheven en opgegaan in HP/De Tijd
Trouw (Christelijke Pers)	krediet	9.100.000,-	22 10 74	besluit tot steunverlening genomen nog voordat Bedrijfsfondsbestuur functioneerde; krediet in 1986 vervroegd afgelost op basis van de contante waarde daarvan
Twentsche Courant	uitkering	62.500,-	29 12 92	marktonderzoek
Twentsche Courant/ Overijssels Dagblad	uitkering	45.000,-	15 02 84	organisatieonderzoek
Vrije Volk (Het; weekeditie)	krediet	600.000,-	16 09 83	krediet geheel afgelost; weekeditie in 1990 opgeheven.
Vrije Westfriese Krant	krediet	170.000,-	21 05 82	afgeboekt in verband met opheffing blad in 1984
Vrije (De)	uitkering	100.000,-	31 12 91	eenmalige reorganisatie
Waarheid (De)	krediet	2.000.000,-	05 06 81	restant krediet in 1991 afgelost na gedeeltelijke kwijtschelding; dagblad in 1990 opgeheven en opgegaan in weekblad Forum; dit weekblad werd in 1991 opgeheven
Yaprak Gazetesi	krediet	90.990,-	18 05 99	krediet verleend voor uitvoering businessplan
Totaal toegekende steun aan afzonderlijke persorganen (uitkeringen + kredieten)		42.510.273,-		

**BIJDRAGEN OP AANVRAAG AAN ONDERZOEKSPROJECTEN
EN GEZAMENLIJKE PROJECTEN VAN PERSORGANEN**

Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
Cebuco (Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit)	uitkering	125.000,-	06 06 83	studieproject herpositionering dagblad als informatie- en advertentiemedium
Cebuco	uitkering	77.895,-	05 07 88	onderzoek naar relatie dagbladen en allochtone jonge- ren
Cebuco	uitkering	89.250,-	05 06 92	onderzoek naar de functie van dagbladen; uitgekeerd f73.500,-
Cebuco	uitkering	263.250,-	13 05 93	onderzoek naar standaardisatie en harmonisatie van dagbladen als advertentiemedium
Cebuco	uitkering	300.000,-	25 04 94	activiteiten ter verbetering positie dagbladen op de advertentiemarkt
Cebuco	uitkering	32.500,-	20 07 98	katernenonderzoek (pilot)
Cebuco	uitkering	40.900,-	12 11 98	onderzoek lezersmarkt dagbladen
Cebuco	uitkering	162.500,-	14 09 99	katernenonderzoek (proef)
Centrum voor Makkelijk Lezen	uitkering	42.500,-	14 04 98	ten behoeve van twee onderdelen van haalbaarheids- studie krant gericht op personen die moeilijkheden ondervinden bij het begrijpend lezen; de stichting heet inmiddels Stichting Lezen voor Iedereen
NDP (Vereniging De Nederlandse Dagbladpers)	uitkering	115.000,-	22 04 92	onderzoek 1e fase collectieve campagne 'De Dagbladbezorger'
NDP	uitkering	27.500,-	24 05 93	externe adviseur bij het ontwerpen van de Code voor Dagbladconcentraties
NDP	uitkering	17.974,-	24 09 93	aanvullende financiering voor externe adviseur bij ont- werp Code voor Dagbladconcentraties
NDP	uitkering	202.500,-	25 04 94	onderzoek 2e fase collectieve campagne 'De Dagbladbezorger 1994-1995'; f74.000,- uitbetaald, resterend openstaand bedrag opgenomen in toezeg- ging voor 3e fase onderzoek
NDP	uitkering	255.100,-	18 02 97	onderzoek 3e fase collectieve campagne 'De Dagbladbezorger 1997 tot en met 1999'
NDP	uitkering	98.600,-	16 04 99	onderzoek alternatieve dagbladbezorging
Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren	uitkering	58.444,-	23 03 94	onderzoek naar de relatie tussen de journalist en de lezer
NNP (Vereniging De Nederlandse Nieuwsbladpers)	uitkering	132.000,-	22 05 85	onderzoek naar de opzet van een systeem van bedrijfs- vergelijkingen
NNP	uitkering	15.000,-	03 05 91	kwalitatief vervolgonderzoek naar financiële positie nieuwsbladen
NNP	uitkering	105.000,-	31 03 94	opzetten van een Nederlandse Stichting die cursussen zal organiseren, f55.000,- uitbetaald
NNP	uitkering	200.000,-	31 03 94	ten behoeve van onderzoek naar de functie van nieuws- bladen
Persinstituut (Het)	uitkering	24.500,-	21 11 90	onderzoek naar inhoudelijke effecten van Persconcentratie
Regionale Dagbladen in de randstad	uitkering	335.625,-	08 06 93	onderzoek naar de positie van regionale dagbladen in de randstad
Rijksuniversiteit Groningen, Vakgroep Sociologie	uitkering	23.696,-	13 04 99	onderzoek parlementair journalisten in Nederland

**BIJDRAGEN OP AANVRAAG AAN ONDERZOEKSPROJECTEN
EN GEZAMENLIJKE PROJECTEN VAN PERSORGANEN**

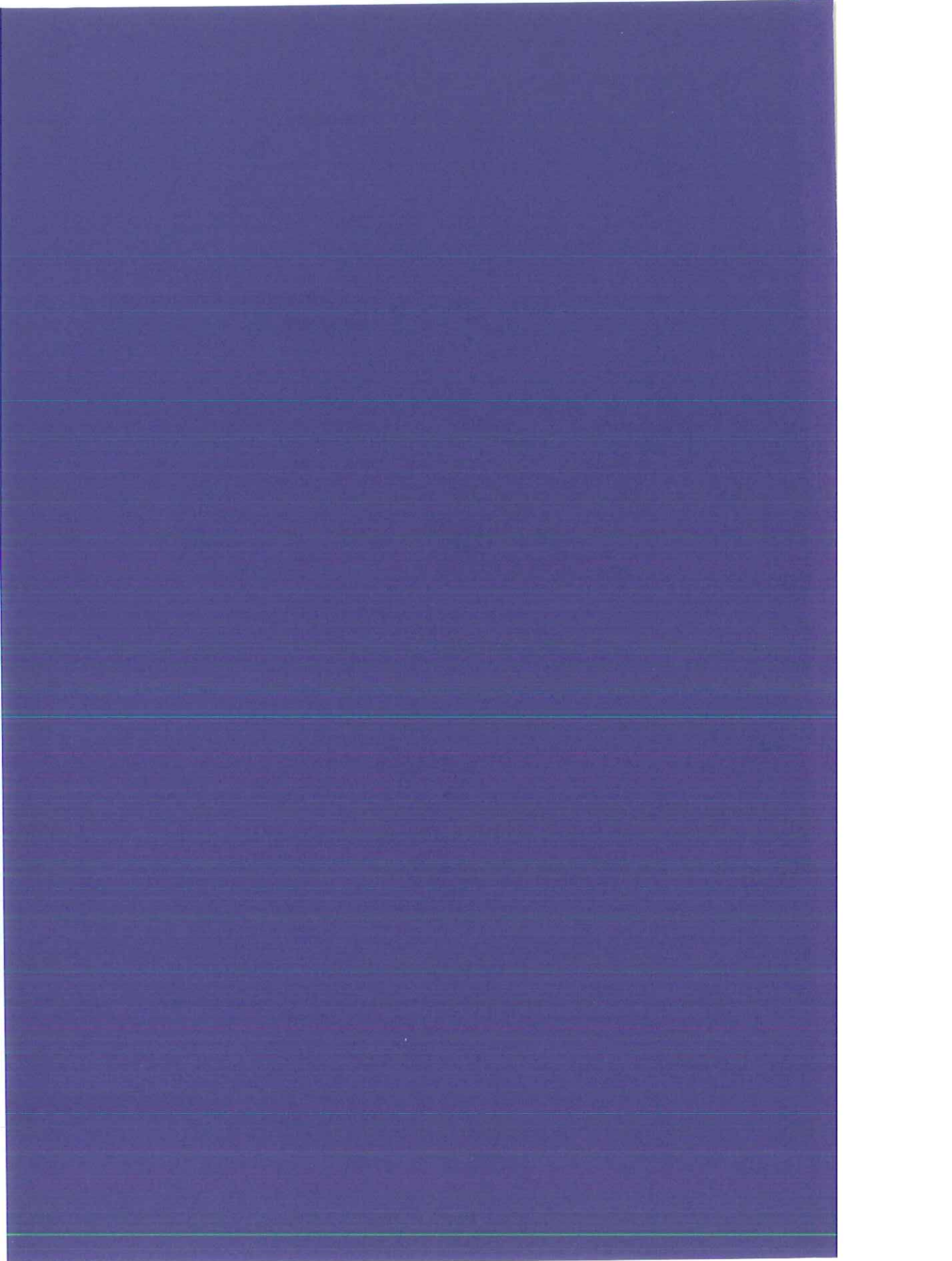
Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
SelDi (Adviesbureau v. Uitg. Jan Ligthart BV etc.)	krediet	300.000,-	12 12 91	onderzoek naar ontwikkeling van geautomatiseerd systeem voor selectieve distributie van dagbladen; kwijtscholden september 1995
SelDi (Adviesbureau v. Uitg. Jan Ligthart BV etc.)	krediet	185.000,-	10 05 93	aanvullend krediet ten behoeve van onderzoek naar ontwikkeling van geautomatiseerd systeem voor selectieve distributie van dagbladen; kwijtscholden september 1995
Stichting Krant in de Klas	uitkering	38.500,-	12 01 96	1e fase onderzoek krantleesgewoonten onder jongeren
Stichting Krant in de Klas	uitkering	336.500,-	29 05 97	2e fase onderzoek krantleesgewoonten onder jongeren; ultimo 1998 f 179.000,- uitgekeerd voor eerste twee onderzoeksjaren; totaal uit te keren bedrag vastgesteld op f 269.000,-
Stichting Krant in de Klas	uitkering	218.500,-	23 11 99	derde onderzoeksjaar van 2e fase krantleesgewoonten onder jongeren
Vrouwen in de Media	uitkering	84.500,-	04 03 99	onderzoek positie vrouwen in de media
Totaal van toegekende bijdragen aan onderzoeksprojecten en gezamenlijke projecten van persorganen (uitkeringen + kredieten)		3.907.734,-		

STEUN VERLEEND IN HET KADER VAN DE COMPENSATIEREGELING VOOR DAGBLADEN (in guldens)

Naam	1981	1982	1983	1985	1986	1989
Almere (Dagblad v.)	0	0	0	0	88.975	117.768
Arnhemse Courant	1.899.000	839.250	1.152.750	1.294.572	1.159.399	943.420
Binnenhof (Het)	1.576.350	1.587.750	876.750	1.301.850	1.550.250	1.307.641
Dordtenaar (De)	0	0	0	400.161	356.746	0
Goudsche Courant	0	0	840.084	313.734	372.976	217.500
Leidsche Courant	701.423	670.441	859.631	799.364	635.712	496.633
Nieuwe Noordhollandse Courant	0	411.572	591.103	451.049	399.661	336.610
Nieuws v.d. Dag (Courant)	1.665.039	0	0	3.611.383	2.652.627	2.051.453
Parool (Het)	2.009.605	2.069.619	2.872.812	1.452.529	1.783.325	2.269.549
Rijn en Gouwe	0	468.000	386.250	711.828	629.084	0
Rotterdams Nieuwsblad	2.595.397	2.993.206	3.850.996	2.579.973	2.012.802	1.900.568
Trouw	3.405.750	4.171.058	1.249.500	1.117.500	1.989.000	3.194.743
Twentsche Courant	310.875	304.917	0	0	0	0
Vrije Volk (Het)	0	0	0	785.250	738.000	1.782.406
Waarheid (De)	836.561	796.086	999.581	561.420	219.656	0
Winschoter Courant	0	688.101	532.308	404.639	411.787	381.709
	15.000.000	15.000.000	14.211.765	15.785.252	15.000.000	15.000.000

C APPENDIX III

PUBLICATIES VAN HET BEDRIJFSFONDS
VOOR DE PERS

Tot dusver verschenen in de serie 'Rapporten' van het Bedrijfsfonds voor de Pers

R1 *Toetsing van persfusies*, advies over de wenselijkheid en de mogelijkheden van wettelijke regelingen inzake persconcentratie d.d. 14 december 1988. Gedrukte uitgave december 1989.

ISBN 90 346 215 61 | 92 pag. | f 27,—

R2 *Adviezen in 1989*. Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1989, uitgebracht aan de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, over evaluatie compensatieregeling voor dagbladen, toetsing van persfusies, medialeleid in komende kabinetsperiode, schets wetsvoorstel commerciële omroep en onderzoek concurrentieverhoudingen op de reclamemarkt. Gedrukte uitgave september 1990.

ISBN 90 346 235 3 X | 96 pag. | f 24,95

R3 *Nader advies toetsing van persfusies*, advies d.d. 6 februari 1990. Gedrukte uitgave februari 1990.

ISBN 90 346 218 98 | 40 pag. | f 12,50

R4 *Adviezen in 1990*. Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1990, uitgebracht aan de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, over compensatieregeling voor dagbladen, media en allochtonen, reclame bij lokale en regionale omroep, landelijke commerciële omroep en steun aan nieuwe bladen. Gedrukte uitgave januari 1991.

ISBN 90 346 247 22 | 120 pag. | f 28,50

R5 *Het Bedrijfsfonds voor de Pers: een evaluatie*. Advies over de evaluatie van het persbeleid, met bijzondere aandacht voor het Bedrijfsfonds d.d. 20 maart 1992. Gedrukte uitgave maart 1992.

ISBN 90 JI8 94 41X | 124 pag. | f 29,50

R6 *Advies inzake horizontale prijsafspraken in de persbedrijfstaking*. Advies van 23 juni 1995 aan de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de bijdragen aan de pluriformiteit van de pers van de bestaande horizontale prijsafspraken in de dagbladsector. Gedrukte uitgave november 1996.

ISBN 90 757 27 429 | 112 pag. | f 29,50

R7 *Vernieuwend persbeleid*. Een beleidsessay dat op 10 september 1997 werd uitgebracht aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de vraag hoe persverscheidenheid als beleidsdoelstelling nieuwe inhoud kan worden gegeven. Over toegang tot een vrije en pluriforme pers. Gedrukte uitgave september 1997.

ISBN 90 757 27 33X | 158 pag. | f 39,50

Tot dusver verschenen in de serie
'Studies' van het Bedrijfsfonds voor de Pers

S1 *Bijlagen Toetsing van persfusies*, studies ten behoeve van het rapport van het Bedrijfsfonds voor de Pers over de wenselijkheid en de mogelijkheden van wettelijke regelingen inzake persconcentraties. Drs. G.W. te Pas (Stichting 'Het Persinstituut'): Enkele aantekeningen over persconcentratie; mr. G.A.I. Schuijt (Instituut voor Informatierecht): Grenzen en mogelijkheden van een persfusie-controleregeling; mr. A.P.J.M. van Loon (Instituut voor Informatierecht): Rechtsvergelijkend onderzoek fusie- en persfusie-controleregelingen. Gedrukte uitgave december 1989.

ISBN 90 346 218 20 | 166 pag. | f 35,-

S2 *De redactionele zelfstandigheid van dagbladen*, studie van de Stichting 'Het Persinstituut' ten behoeve van het Bedrijfsfonds voor de Pers over instrumenten ter meting en beoordeling van de zelfstandigheid van kranten. J.J. van Cuilenburg, K. Leeuw en G.W. te Pas: Communicatiewetenschappelijke aspecten; J.H.J. van den Heuvel: Bestuurskundige aspecten; E.C.M. Jurgens: Juridische aspecten. Gedrukte uitgave januari 1990.

ISBN 90 346 218 12 | 236 pag. | f 39,75

S3 *Media in beweging*, concurrentieverhoudingen op de Nederlandse reclamemarkt, door K.J. Alsem, P.S.H. Leeftang en J.C. Reuyl. Studie van de sectie Marktkunde en Marktonderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen naar de aard en de omvang van de reclamebestedingen in de diverse media en meer in het bijzonder naar de verhoudingen

in de concurrentie tussen STER, commerciële omroep en gedrukte media. Gedrukte uitgave juni 1991.

ISBN 90 71894 25 8 | 280 pag. | f 49,50

S4 *Tussen krantebedrijven mediaconcern*, een beleidsessay over pers en persbedrijf, door Jan van Cuilenburg, Hein van Haaren, Frits Haselhoff en Lou Lichtenberg. Studie naar de toekomstige maatschappelijke en economische positie van de pers op middellange termijn, in het licht van de informatisering van de samenleving en technologische ontwikkelingen op het terrein van communicatie en informatie.

Gedrukte uitgave januari 1992.

ISBN 90 71894 401 | 172 pag. | f 39,50

S5 *Media in stad en streek*, een inventariserende studie naar toekomstverwachtingen over de structuur van lokale en regionale medialandschappen in Nederland, door Coen van der Linden en Ed Hollander. Een studie verricht in opdracht van het Bedrijfsfonds voor de Pers door de Stichting 'Het Persinstituut', Vakgroep Communicatiewetenschap van de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Gedrukte uitgave april 1993.

ISBN 90 71894 487 | 324 pag. | f 65,-

S6 *Het bedreigde debat?!*, een beleidspamflet over pers, journalistiek en democratie. Een publicatie van het Bedrijfsfonds voor de Pers, bij de voorbereiding van het symposium 'Het Bedreigde Debat?!' op 15 maart 1995 in Kasteel Oud-Wassenaar. Tekst: prof. dr. J.J. van Cuilenburg en drs. L. Lichtenberg. Gedrukte uitgave februari 1995.

ISBN 90 71894 78 9 | 92 pag. | f 29,50

S7 *Het bedreigde debat ?!*, verslag van het symposium 'Het Bedreigde Debat?!' op 15 maart 1995 in Kasteel Oud-Wassenaar. Tekst: prof. dr. J.J. van Cuilenburg en drs. L.H.A. Lichtenberg. Gedrukte uitgave 1996.

ISBN 90 757 27 526 | 93 pag. | f 29,50

S8 *Van Courantier tot Strategie; de rol van markt en management in het Nederlandse krantenbedrijf*, lange-termijnonderzoek naar factoren die het succes respectievelijk het falen verklaren van ondernemingen en van het management op het gebied van de pers in relatie tot politiek-maatschappelijke en economisch-technologische veranderingen. Onderzoek verricht door prof. dr. A. van Witteloostuijn, prof. dr. C.A.J.J. Boone, drs. W. Hendriks, dr. A.Th.M. van Iterson, dr. R.L. Olie en drs. R. van Well van de Faculteit der Economische Wetenschappen van de Universiteit van Maastricht. Gedrukte uitgave oktober 1998.

ISBN 90 757 27 046 | 362 pag. | f 89,50

S9 *Pluriforme informatie in een pluriforme samenleving*, knelpunten in de informatievoorziening van en voor etnische minderheden in Nederland, met bijzondere aandacht voor de persmedia. Inleidingen uitgesproken op een discussiebijeenkomst georganiseerd door het Bedrijfsfonds voor de Pers op 25 maart 1999, aangevuld met de integrale tekst van het eindrapport 'Media-beleving van allochtonen in Nederland' van een onderzoek dat in opdracht van de NVJ en het Bedrijfsfonds voor de Pers uitgevoerd werd door L. d'Haenens, J.W.J. Beentjes en S. Brink van de sectie Communicatie-

wetenschap van de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Gedrukte uitgave april 2000.

ISBN 90 805705 1 6 | 112 pag. | f 32,50

Overige publicaties

Jaarverslagen

Brochure, *Leidraad bij aanvragen*, Den Haag, december 1999.

Het gedrukte woord in beeld, uitgave ter gelegenheid van een discussiebijeenkomst georganiseerd door het Bedrijfsfonds voor de Pers op 23 september 1988. Met inleidingen van Hella S. Haasse, prof. dr. H. Verdaasdonk, prof. dr. L. Noordman en prof. dr. P.B. Boorsma.

ISBN 90 346 184 55 | 80 pag. | f 20,-

De Schoonderbeekkrant. Een krant-op-maat van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Uitgave ter gelegenheid van het afscheid van de heer prof. drs. J.W. Schoonderbeek als voorzitter van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Gedrukte uitgave 9 december 1992.

Alle uitgaven zijn schriftelijk, per e-mail (secre@bedrijfsfondspers.nl), via de website (www.bedrijfsfondspers.nl) of telefonisch te bestellen bij het bureau van het Bedrijfsfonds voor de Pers
Prinsessegracht 19
2514 AP Den Haag
(070) 361 71 11

Taken en bevoegdheden

Het Bedrijfsfonds voor de Pers kan ten laste van eigen middelen financiële steun verlenen:

1. ten behoeve van afzonderlijke persorganen in de vorm van kredieten, kredietfaciliteiten of uitkeringen;
2. ten behoeve van dagbladen op grond van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Deze regeling beoogt structurele verschillen te compenseren in de concurrentieverhoudingen, waarin dagbladen op de markt worden aangeboden;
3. aan gezamenlijke projecten van persorganen;
4. aan organisatieonderzoek, gericht op structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan;
5. aan onderzoek voor de persbedrijfstaking als geheel.

Het Bedrijfsfonds is verder belast met:

- het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers;
- het toezicht op de naleving van hetgeen de Mediawet in hoofdstuk IX: 'Steunmaatregelen voor Persorganen' bepaalt met betrekking tot de pers.

Bedrijfs- Het Bedrijfsfonds voor de Pers is een bij de wet (Mediawet) ingesteld zelf-
fonds standig bestuursorgaan [Prinsessegracht 19] dat ten doel heeft het handhaven
voor de en bevorderen van de pluriformiteit van de pers [2514 AP Den Haag] voor
Pers zover die van belang is voor de informatie en opinievorming [070 361 71 11]